STRIP SCHRIFT

Prijs f 5,95/Bfr. 110

CARRY BRUGMAN
FRANÇOIS SCHUITEN
ERIC HEUVEL

Jaargang 23 nummer 7 's werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 10 x per jaar

Hans Duncker heeft onze redactie verlaten. Hans kreeg – nadat het blad drie maanden niet was verschenen – medio '88 van Het Stripschap de opdracht om Stripschrift levensvatbaar te maken en het te behouden voor de stripwereld. Het in leven houden moest uiteraard niet kunstmatig geschieden, maar gebaseerd zijn op een wezenlijke interesse vanuit de liefhebbers en met behulp van een krap budget. Nu, twee jaar na dato, blijkt het blad kerngezond en weer internationaal bekend te zijn en lijkt de levensvatbaarheid bewezen. Veel van de inspanningen van Hans zullen misschien pas in de komende periode hun beslag krijgen, maar hij heeft gezaaid. Hans heeft er voor gekozen zich geheel te gaan wijden aan het runnen van een stripspeciaal- en informatiewinkel in Amsterdam. Hans, bedankt voor alles en veel succes!
Ondertussen is Noël Ummels bereid gevonden de redactie te versterken. Gezamenlijk zaaien wij verder en gaan snel vruchten plukken.

STRIP SCHRIFT

Jaargang 23 mei 1990 nummer 7 (234)

Verschijnt 10 maal per jaar

Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Eric de Graaf, Arco van Os, Hans Pols, Noël Ummels

Medewerkenden
Pam de Beer, Eduard Bergman, Ben Bits, Theo van den Boogaard, Ruud Booms, Patriek Bremmers, Har Brok, Hans Duncker, Eric Heuvel, Martin Lodewijk, Michel Nadorp, Benoit Peeters, Hans Roelvink, François Schuiten, Koos Schulte, Rich Thomassen, Rudy Vrooman, Rein van Willigen.

Redactie-adres
Stripschrift
Postbus 9808
1006 AM Amsterdam
Telefoon: 030 - 319968

Abonnementen
Voor abonnementen kunt u terecht bij
Uitgever Het Stripschap
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefoon 020-85 22 29
ƒ52,50 lid-abonnee
ƒ55,00 donateur-abonnee
Postbank 20 99 48 of
ABN-bank 54 89 74 330
ten name van Stripschrift, Amsterdam
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven contact opnemen met de redactie van Stripschrift

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Omslag
© 1977 The Walt Disney Company

Redactioneel

In de kunst, waaronder velen het beeldverhaal wensen te rangschikken – en dat blijkt ook in dit opzicht terecht – is het moeilijk om door te breken. Veel hangt af van samenlopen van omstandigheden, van de willekeur van zogenaamde kenners, van een invloedrijk familielid of wat dies meer zij. Meer dan in enig andere stiel ben je aan de Goden overgeleverd en het vereist dan ook een ijzersterke wil en een rotsvast vertrouwen in eigen kunnen om niet bij de pakken neer te gaan zitten. In onze nieuwe reeks 'Jonge Honden' laten wij hen aan het woord die er pas in geslaagd zijn in het stripwereldje voet aan de grond te krijgen en fantaseren over een glansrijke carrière.

Rond François Schuiten is het al geruime tijd stil en dat komt, doordat hij bezig is aan twee films: 'Taxandria' en 'La Cité des Ombres'. Van de laatste plaatsen wij in dit extra dikke nummer van Stripschrift – als Nederlandse primeur – een fragment uit het storyboard.

Inhoud

4 **DE WERELD ACHTER DE PARTNERS** Koos Schulte
9 **BITS & PIECES** Ben Bits
10 **DE REDDERTJES** Rein van Willigen
12 **IK DENK ER HET MIJNE VAN...** Hans Roelvink
14 **DICTIONNAIRE DE LA BANDE DESSINÉE** Eric de Graaf/Hans Pols
16 **ERIC HEUVEL** Noël Ummels
21 **LA CITÉ DES OMBRES** François Schuiten/Benoit Peeters
32 **BOEKEN**
35 **ACTUALITEITEN**
39 **STARTS & STRIPS** Michel Nadorp

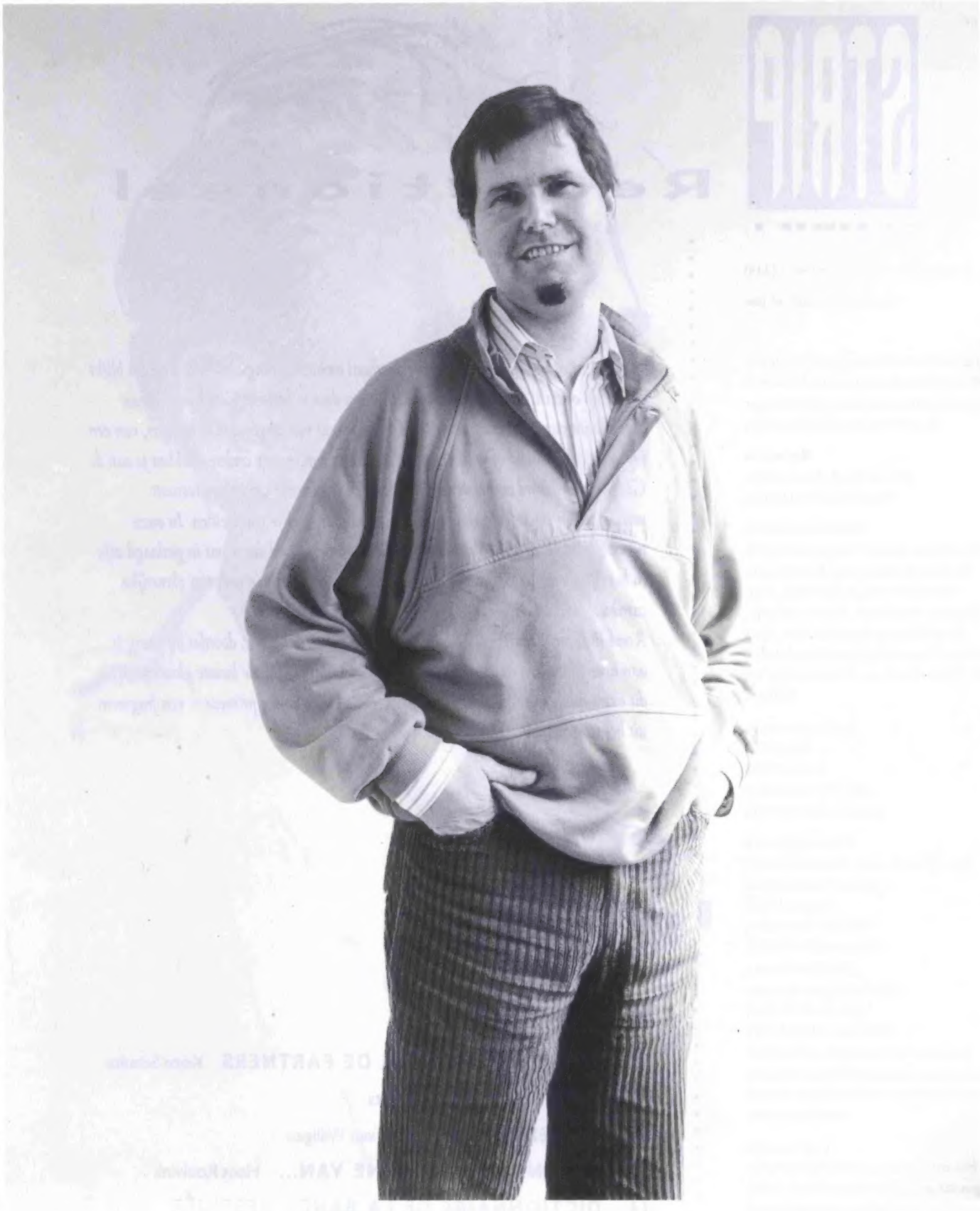

foto **EDUARD BERGMAN**

In 1974 begaven twee Stripschrift-redacteuren zich naar Dordrecht om een gesprek aan te gaan met de Dordtse tekenaar Carry Brugman**. In de neerslag van dat gesprek kon de lezer zich een beeld vormen van deze energieke jonge tekenaar, die destijds net gestopt was met de strip** *Joris Jofel* **in het voormalige stripblad** *Sjors*. **Een andere strip,** *Professor Breinbreier*, **was toen net aan zijn eerste avontuur begonnen. Misschien zou deze serie een doorslaand succes worden...**

De wereld achter

DE PARTNERS

door
KOOS SCHULTE

Na het interview in Stripschrift nummer 67 zou blijken dat het 'grote succes' van deze strip uitbleef. Na 7 korte verhalen werd de serie gestaakt. Jaren later zouden deze story's voor de liefhebbers herdrukt worden in de vermaarde *Oberon Zwart/Wit-reeks*.
Wat er zich tussen 1974 en nu met de tekenaar van de voornoemde strip-reeksen heeft afgespeeld is een ommekeer waar Carry in dat jaar alleen nog maar van had kunnen dromen. *De Partners* zouden zijn tekenloopbaan drastisch gaan veranderen. Volgende maand verschijnt bij Oberon het twaalfde deel, *Megamonster*, een verhaal dat eerder gepubliceerd werd in *Sjors en Sjimmie Stripblad*.
Gezeten in het gezellige atelier van zijn nieuwbouw-woning in Dordrecht, had Koos Schulte een gesprek met hem. Er werd gepraat over heden en verleden en vooral over *De Wereld achter De Partners*.

Professor A.B.C. Breinbreier uit 1974

In 1976 verscheen het eerste **Partners-verhaal in de toen pas opgerichte Eppo. Wie was met het** idee **voor deze strip gekomen?**
Voordat Pep en Sjors gingen samenwerken middels Eppo, wilde Frits van der Heide, de toenmalige hoofdredacteur, van tekstschrijver Andries Brandt en mij een zogenaamde mid-western hebben; een western dus, die zich in de huidige tijd afspeelt. De gebeurtenissen zouden moeten plaatsvinden in een gehucht in Amerika. Het blad had behoefte aan een soort Tillieux-stijl. Het resultaat werd Burt Becker. Na 32 pagina's waren de redactie en ik ontevreden over het resultaat. Die stijl lag me niet. Martin Lodewijk, die destijds in de redactie zat, kwam toen met een voorstel: 'Wanneer je nu een halve pagina van dat verhaal in drie stijlen maakt, dan kunnen we kijken welke kant jij op wilt.' Ik heb toen gewerkt in de stijl van Franquin, Tillieux en in de puur realistische stijl. (N.B. Deze drie stijlen zijn terug te vinden achter in het Burt Becker-album dat in 1979 in de zwart/wit-reeks is verschenen.) Overduidelijk zou blijken dat ik er realistisch het beste in geslaagd was. Nu had ik dat altijd al gewild, want als je Joris bekijkt, zie je in die strip een soort stijgende realistische lijn. dat is natuurlijk niet goed in een cartoonstrip, want dat verdraagt elkaar niet zo. Nu was ik altijd al een hevige bewonderaar van de strip Miranda Blaise van Jim Holdaway. Iets dergelijks zou ik ook wel willen maken... Hoewel ik reeds jaren met Andries Brandt had gewerkt, wilde deze niet meer. Martin had contact met Dick Matena, die er wel voor voelde om verhalen voor mij te schrijven. Zo zijn de eerste Partners-verhalen ontstaan. In die eerste verhalen gebruikte hij jarenlang het pseudoniem Dick Richards.

Kun je in het kort uitleggen wie **De Partners zijn?**
Danny is wat ze noemen 'een randcrimineel', iemand die door een ver familielid ineens gebombardeerd wordt tot directeur-eigenaar van het Bilderberg-concern. Hij is de non-conformist, die ineens beschikt over een gigantische rijkdom, iemand die zichzelf in situaties manoeuvreert waardoor hij in de moeilijkheden komt. Zo ontmoet hij toevalliger-wijze de gravin, iemand die voor de veiligheidsdienst werkt, zoals naderhand zal blijken. Natuurlijk doen er nog anderen mee: Pierpont - de advocaat en eigenlijke zakelijke leider van het concern - en natuurlijk de chef van de gravin.

Reeds in het eerste verhaal trad Danny op, een erg op Robert Redford **gelijkend type.**

Ik ben op Robert Redford gekomen, omdat het een jongensachtig type was. Ik ben in de Partners-verhalen meerdere 'echte' personen gaan gebruiken, omdat ik bij Joris Jofel nogal eens het commentaar hoorde dat mijn figuren zo snel veranderden.

Als je zelf figuren gaat maken, verval je gauw in een stereotype, je krijgt dan afgeleiden van afgeleiden van afgeleiden. Dat is dan al met al een stijl, die een bepaald karakter mist. Ik denk trouwens dat het in het begin nog niet eens zo duidelijk was dat ik Redford zou willen nemen, maar Danny groeide er eigenlijk naar toe, totdat ik bij het tweede album dacht: 'Het móet Redford worden!' Daarom springt het eerste album een beetje uit de toon. Ik zou het album wel over willen doen, maar ik weet dat zoiets natuurlijk geschiedvervalsing is. Trouwens, ook de gravin is in het eerste album niet de gravin zoals we die in de vervolgdelen tegenkomen. Ik moest in dit eerste verhaal toch wennen aan mijn 'nieuwe' stijl. na mijn cartoonstrips moest ik immers plotseling realistisch gaan tekenen. Na zo veel verhalen van De Partners, vind ik het nog steeds moeilijk, omdat je steeds kritischer wordt op jezelf.

NOU OPPASSEN! KIJKEN DIE BOEVEN DEZE KANT OP ?
TRIXTON..! HALLO TRIXTON! GEEF ANTWOORD!
WE ZULLEN ZE EENS WAKKER SCHUDDEN MET EEN PAAR GRANATEN!
WAT IS ER MET DIE LUI? MAFFEN ZE SOMS ?
HOPELIJK START DE MOTOR METEEN!
DAT LUKT!
WA'S DAT?
IEMAND START DE TREKKER..!
WIE DAN...VOOR DE DUIVEL ?
VROM
NOU OPPASSEN! KIJKEN DIE BOEVEN DEZE KANT OP....?
TRIXTON..! HALLO TRIXTON! GEEF ANTWOORD!
WE ZULLEN ZE EENS WAKKER SCHUDDEN MET EEN PAAR GRANATEN!
WAT IS ER MET DIE LUI? MAFFEN ZE SOMS ?
HOPELIJK START DE MOTOR METEEN!
DAT LUKT!
WA'S DAT?
IEMAND START DE TREKKER..!
WIE DAN... VOOR DE DUIVEL ?
VROM
NOU OPPASSEN! KIJKEN DIE BOEVEN DEZE KANT OP...?
TRIXTON..! HALLO TRIXTON! GEEF ANTWOORD!
WE ZULLEN ZE EENS WAKKER SCHUDDEN MET EEN PAAR GRANATEN!
WAT IS ER MET DIE LUI? MAFFEN ZE SOMS ?
HOPELIJK START DE MOTOR METEEN!
DAT LUKT!
WA'S DAT?
IEMAND START DE TREKKER!
WIE DAN... VOOR DE DUIVEL !?
VROM

Voor welke leeftijd **werden de verhalen destijds opgezet?**

Het is moeilijk om over een doelgroep te praten, maar ik denk dat het de lezers waren van 10 á 15 jaar. Ik heb trouwens gemerkt dat er twee categorieën zijn die mijn strips waarderen: eerst krijg je de jongens in de leeftijd van twaalf of dertien jaar, dan krijg je een tijdje 'niks' en dan krijg je de groep, die ik meestal de 'fanatische groep' noem, de verzamelaars, die mijn albums ook willen kopen, de groep van twintig jaar en ouder. Ik denk dat de jongeren de spanning, het James Bond-achtige meer aanspreekt en de ouderen meer het tekenwerk.

Hoe werk je een pagina van De Partners uit?

Ik begin met het doornemen van het synopsis, een aantal velletjes met het verhaal in het kort. Dat lees ik door en samen met de redactie bespreken we het verhaal. Eventuele veranderingen worden doorgenomen en Jacques verwerkt die dan uiteindelijk in zijn scenario. Vervolgens lees ik het door en maak aantekeningen, omdat ik veel documentatie moet verzamelen.

Ik maak dus niet een volledig storyboard. Vroeger deed ik dat wel, maar tegenwoordig lees ik de pagina door en maak dan een globale pagina-indeling. Als ik de documentatie heb, ga ik aan de slag. Zo moest ik mij voor het zesde verhaal, *Gevaar!*, inwerken in de wereld van het Formule I-rijden. Martin had voor mij een video over Monaco. Ik heb deze bekeken en er foto's van gemaakt. Ik had echter ook speciale beelden nodig van Monte Carlo, Prins Rainier, Prinses Gracia, de loge en de perstribune. Nu staan die locaties vrijwel nooit in de racebladen, omdat zoiets voor die lezersgroep totaal niet interessant is. Ik heb de redactie toen gebeld, die contact opnam met Pieter Kamp, destijds de fotograaf van Jan Lammers. Zo heeft die op mijn verzoek foto's gemaakt van de perstribune, loge, enzovoort. Aldus kon ik, zo waarheidsgetrouw mogelijk, deze race tekenen. Ik werk dus veel met foto's! ik ben iemand die vreselijk hecht aan details, omdat ik het heerlijk vind me gesteund te weten door veel documentatie. Bij het soort verhaal dat ik maak kom je zonder de medewerking van derden niet precies waar je wezen moet. Zo heb ik voor de verhalen die zich in

Clark Gable in 'De Partners', Dubbelspel (plaat 12)

Linkerpagina: karikaturale, semi-realistische en naturalistische versie van Burt Becker

Rusland afspeelden veel informatie gekregen van Ed van Schuijlenburg, die daar familie had en leverde een medewerker van Chriet Titulaer mij de documentatie voor verhaal acht, *De Zonne-sekte*. Ik kom nu terecht op een punt waarover ik met andere mensen wel eens van mening verschil. Ik vind het logisch dat mensen die mij de nodige documentatie verschaffen vermeld worden. Helaas wordt het nog steeds niet gedaan. 'Dan komt er zo'n waslijst van mensen in de albums te staan' is dan hun redenering. Echter, ook de bibliotheek is voor mij een niet uit te vlakken documentatiebron.

Er zijn ook mensen die geïrriteerd **raken door jouw gebruik van foto's...**Dat kan... Ik vind het geen punt. Je moet je documentatie toch ergens vandaan halen. Ik vind het bijvoorbeeld heel knap zoals Henk Kuijpers zijn documentatie verwerkt in zijn strip. Je zit aan tijd gebonden. Ik kan me niet permitteren er zo lang over te doen als ik misschien wel zou willen. De vraag is of dat goed is, want dan blijf je over elke pagina zitten tobben: kan ik dàt niet veranderen en dergelijke. Het is dan helemaal de vraag of het niet een gekunsteld produkt gaat worden.

Ook veel figuren die in De Partners voorkomen ontleen je aan de werkelijkheid.
Ik maak inderdaad een soort type-casting. Die en die figuur zou ik goed kunnen gebruiken voor die rol. Verscheidene figuren heb ik ontleend aan de filmwereld. Ik denk dat bestaande figuren in mijn strips niet een irritante uitwerking hebben naar de lezer toe. Ik denk dat het eerder een soort herkenning bevordert. Een filmster speelt ook in verschillende films. Mij irriteert het niet dat een acteur in elke film andere rollen speelt. Bij een goede film, vertelt de film op zich een verhaal en speelt de persoon er een rol in. Trouwens, àls acteurs rollen spelen in mijn verhalen is het hooguit één rolletje en dan is het klaar. Wanneer de lezer iets van de filmgeschiedenis afweet kan hij inderdaad een heel scala bekenden tegenkomen, zoals: Alfred Hitchcock, Clark Gable, Marilyn Monroe, Dan Blocker en Marlon Brando. Iets minder bekend, maar misschien wel aardig om te vermelden is, dat Ik voor de advocaat Pierpont uit *Dubbelspel* gekozen heb voor Daniël Ellsberg, destijds zelf een advocaat, die betrokken was bij het Watergate-schandaal. Trouwens, voor de technisch ontwerper van de revolutionaire, op water rijdende, auto uit hetzelfde album heeft een buurman gefigureerd.

Hoe ben je aan de 'rol' van de gravin **gekomen?**
Ik heb destijds mijn schoonzus gevraagd om voor de gravin te figureren. Ze vond dat wel leuk. Het fijne is, dat ik van haar veel foto's kan nemen. Langzamerhand heeft de gravin uit de verhalen dus de vorm van mijn schoonzusje aangenomen. Verhaaltechnisch kan zo'n omschakeling natuurlijk niet, maar dat is nu eenmaal het euvel van het eerste verhaal.

In het tweede verhaal komt de locatie Parijs **voor. Het verhaal zit vol** politieke **intriges.**
Er is inderdaad rond dit verhaal nog het één en ander te doen geweest. Hoewel er meerdere albums in het buitenland zijn uitgebracht (onder andere in Duitsland, Frankrijk, Noorwegen en Indonesië), is dit bewuste verhaal niet in Frankrijk gepubliceerd.
In het verhaal komt een journalist al in een van de eerste pagina's om het leven. Destijds speelde de zaak **Menten**. Daar was **Hans Knoop** toen heel druk mee bezig. Voor dit verhaal, *Het Ultimatum*, werd zijn naam vertaald in *Henri Bouton*. Naderhand heb ik dit moeten veranderen. De redactie was erg huiverig. Het was helemaal niet ondenkbeeldig dat Hans Knoop een proces zou aanspannen. Dat mocht de strip dan wel ten goede komen, het zou het bedrijf gigantische bedragen kosten! Hans Knoop is toen veranderd in een blonde knaap met een bril op. Alleen de naam Henri Bouton is blijven staan. In dit verhaal heeft Dick de O.A.S. gebruikt, een organisatie die er op uit was een coupe te plegen. Er komt een Franse generaal in dit verhaal voor: Salan, wiens naam wij verbasterd hebben tot Satain, destijds één van de generaals die aan de opstandpoging meewerkten.

In dit album, maar ook in enkele latere, komen nogal harde scènes **voor.**
Ik moet je eerlijk zeggen dat ik tot nu toe weinig correcties heb gehad op de pagina's die ik inleverde. Er komt nog wel geweld voor in de verhalen, maar we nemen het niet in close-up op. We proberen het eventuele geweld zo te structureren, zo weer te geven, dat er wel geweld is, maar zonder dat het echt bruut wordt.

Carry's zoontje in 'De Partners', Dubbelspel (achter hem staat zijn moeder)

Strook uit het nieuwe 'De Partners'-verhaal De Sjih

Toch zouden je albums nog grimmiger **worden.**
Ten tijde van het zevende verhaal, *De Huurlingen*, begon de samenwerking tussen Dick en mij iets stroever te verlopen. Dick werkte toen hard aan zijn realistische verhalen voor Heavy Metal en die verhalen waren ook redelijk hard. Ook de Partners-verhalen verhardden zich iets. Een klein beetje is dat ook nog te merken in het achtste verhaal, *De Zonne-sekte*. Ook Danny veranderde mee. In plaats van een leuke, vlotte jongen werd het een steeds sarcastischer figuur. We zijn toen met de redactie gaan praten en er kwam uit dat ik het maar eens met een andere scenarist moest proberen. Martin Lodewijk kwam toen met Jacques op de proppen. Hij heeft geprobeerd de humor weer terug te brengen in de serie en ik vind dat hij daar heel goed in geslaagd is.

Is er veel verschil in scenario-opzet **tussen** *Dick Matena* **en** *Jacques Post*, **je huidige scenarist?**
Zeker. Dick liet veel dingen aan mij over. Aan de linker kant van het papier stond het scenario, de handeling; rechts kwam alles te staan wat betrekking had op tekstblokken, balloons en dergelijke. Dat deed hij per pagina. Jacques heeft een tekstverwerker en doet alles direct onder elkaar door. Ik denk dat het te maken heeft met het feit dat Jacques van huis uit een schrijver is en dat Dick het verhaal veelal vanuit de tekentechnische hoek benaderde. In het begin had ik moeite met de nieuwe scenario's, maar nu ben ik er weer aan gewend.

Je gaat steeds meer verschillende camerastandpunten **innemen in je verhalen.**
Mijn stijl verandert steeds. Het blijft voor mij een vak waar ik nog steeds niet op uitgekeken ben. Soms denk ik dat ik meer illustrator ben dan striptekenaar. Waar ik naar streef is, dat de lezer als het ware in een verhaal getrokken wordt door zo'n beeldregie. Zo heb ik eigenlijk aan album negen het langst gewerkt. Ik heb er nogal in geëxperimenteerd. Ik heb ontdekt dat ik in dit verhaal vooral op de beginpagina's te ver ben gegaan met detailleren. Dat was voor mij de grens. Ik dacht bij mezelf: 'Als ik nu verder ga, loopt het dicht, is het voor niemand meer te volgen.' Het was eigenlijk een leerproces voor mezelf. Na album negen is mijn tekenstijl veel opener geworden. Eigenlijk is het het moeilijkst voor mij om dingen weg te laten. Wat laat ik weg en hoeveel laat ik weg om toch een bepaalde sfeer te krijgen. Je moet de lezer niet alles op zijn bord gooien. Het is een afwisseling van wat doceer je???

Jacques begon met het schrijven van enkele vervolgdelen**.**
Hij had eerst één verhaal gepland. Dat verhaal werd zo'n stuk gecompliceerder, dat hij zich genoodzaakt zag het in twee albums uit te werken. Op zich was dat niet zo erg, want het is een soort trilogie geworden. Je kunt *Dubbelspel*, *De Wraak* en *Het loon van de wraak* lezen als een trilogie binnen de serie.

Dan ligt binnenkort je laatste album, Megamonster**, in de boekwinkel. De** kleuren **in Sjors en Sjimmie Stripblad vond ik fantastisch!**
Ik heb tijden lopen modderen met kleurders. Het liefst zou ik het zelf willen doen, maar ik ben er een vreselijke pietlut in en het kost ontzettend veel tijd. Nu ben ik via een tip bij Hanneke Bons terecht gekomen, iemand die in Dordrecht werkt en ook al een tijd kleurt. Omdat mijn ervaringen met vorige kleurders waren geweest dat ik het te veel aan hen had overgelaten en niet precies had uitgeduid wat ik wilde, ben ik begonnen de eerste pagina's helemaal voor te kleuren om Hanneke te laten zien hoe ik het wilde hebben. Ze begreep precies wat ik bedoelde. Ik ben erg tevreden over haar inkleuring van *Megamonster*. Ik vind dat kleurders ook het recht hebben om genoemd te worden!

Zou je iets over het ontstaan **van Megamonster willen vertellen?**
Meestal komt een verhaal tot stand vis een idee van Jacques, of hebben we een gezamenlijk idee, wat hij dan gaat uitwerken. Dit keer was het totaal anders. Jaren geleden mocht ik met iemand mee op een roll on/roll off-schip. Ik maakte een heel pakket foto's. Aan de kapitein vertelde ik waar ik de foto's eventueel voor zou gebruiken. Via via vroeg de kapitein me pas veel later of ik al eens iets met die foto's gedaan had. Ik heb Jacques de foto's toen gegeven en hem gevraagd of hij kans zag een verhaal te schrijven rond zo'n schip. En via die documentatie heeft Jacques het verhaal geschreven. Natuurlijk zit er een stuk fictie in het verhaal. Het schip heeft namelijk een bijzondere eigenschap... Ik ben erg tevreden met het resultaat. Ik merk nu ook dat Jacques zich, na enkele verhalen, beter kan vereenzelvigen met de hoofdpersonen.

De Partners-reeks loopt nu eigenlijk al 'extreem' lang. Met je vroeger stripreeksen was je veel korter bezig. Vind je het op den duur niet eentonig **worden steeds maar hetzelfde duo te moeten tekenen?**
Natuurlijk is het iedere keer een hele opgave om een verhaal van die personen te maken. Ik raak er echter niet op uitgekeken, omdat er toch telkens weer nieuwe onderwerpen aangedragen worden in de verhalen. Momenteel werk ik aan het nieuwe verhaal, *De Sjih*, dat zich afspeelt in Japan. We proberen

locaties te kiezen, die totaal anders zijn dan die uit de vorige verhalen. Dat houdt het werken aan De Partners zo levendig.

Wat is de toekomst **van de Partners denk je?**
Dat hangt van de welwillendheid van het publiek af. Zolang de verhalen maar gelezen worden. Jacques en ik hebben nog ideeën genoeg!

Nadat we enkele uren achter elkaar gepraat hebben, bekijk ik zijn grote hoeveelheid documentatie. Plakboeken, ordners en kasten vol foto's... Ook zie ik een boekje 'Hoe en wat in het Japans'. Immers, het volgende verhaal zal weer even goed gedocumenteerd dienen te worden. Het verhaal waar hij inmiddels aan begonnen is en waar hij weer honderden uren aan zal zitten tekenen. Reken maar uit: tien uur werken per dag; ongeveer vier dagen over één pagina. Naast de Partners doet Carry Brugman er nog reclamewerk naast. 'Die opdrachten zijn de krenten in de pap, om het zo maar te zeggen'.
Dan wordt er beneden luid geroepen. Niet de pap, maar de soep zal opgediend worden en of de heren aan tafel willen komen.
Onder het eten vraagt Carry's dochtertje , de vierjarige Marije, of ik het leuk vond bij haar vader, die volgens haar 'de beste striptekenaar ter wereld is.'.
Wanneer ik weg ga, zwaaien Christine, Carry en de drie kinderen mij uit. Een leuk stel, die partners...

Bibliografie van De Partners

Op tekst van Dick Richards (Dick Matena)

V	1 Dodelijke Erfenis	Eppo	7632-7645 7703-7712
V	2 Het Ultimatum	Eppo	7735-7804
V	3 Spionage!	Eppo	7849-7916
V	4 De Vluchteling	Eppo	7952-8012 8018-8026
V	5 Onderzeeër vermist	Eppo	8102-8122
V	6 Gevaar!	Eppo	8150-8217
V	7 De Huurlingen	Eppo	8301-8312

Op tekst van Jacques Post

V	8 De Zonne-sekte	Eppo	8352-8421
V	9 Dubbelspel	Eppo/Wordt Vervolgd	8501-8604
V	10 De Wraak	Eppo/Wordt Vervolgd	8944-8713
V	11 Het Loon van de Wraak	Eppo/Wordt Vervolgd	8801-8808
		Sjors en Sjimmie	8801-8810
V	12 Megamonster	Sjors en Sjimmie	8922-9006

Op tekst van Carry Brugman

K	1 (zonder titel)	Eppo	8040

Bits & Pieces

DROOMREIS

Vroeger droomde ik ervan. En u vast ook. Met je favoriete tekenaar in één trein zitten. Of liever, in één bus. Dan kon je hem zien. Misschien wel aanraken. Dat zou geweldig zijn. Met een glas wijn in de hand samen door Angoulème wandelen. In het stripmekka van de jaren tachtig je boven de menigte verheven voelen. Populairder zijn dan de rest. Oh, hoe machtig zou dat zijn.
De eerste kater kwam toen ik ooit in mijn eentje Angoulème in mijn eendje binnenreed. Lange reis. Geen urinoir dus ook geen hollanders te vinden. Veel pers. En op kosten van de clubs toegesnelde fanzine redacteuren. VIP behandeling rechts, links en door het midden voor iedereen. Maar niet voor een eenzame echte fan. In mijn beste frans nog even de sjofel geklede organisator Pierre Pascal proberen aan te spreken. Ah, oui, grand spectacle, biensûr. Enfin, daar is de uitgang voor 'ollanders. Ik lazerde prompt het bordes van het perscentrum af. En ontdekte dat er geen enkele 'ollandse tekenaar was. Alleen een aangeschoten vaderlandse stripwinkelier die zwaarwichtig communiceerde.
De tweede en de derde kater kwamen kort na elkaar. Midden jaren tachtig tijdens een strip-3-daagse bleek dat veel tekenaars zuipen als ketters. Mijn helden waren niet aanspreekbaar. Wat een afknapper. Nog één keer proberen aan te klampen door mee te slempen. Maar dat gaf die derde kater. Nadien ben ik mij opnieuw een beeld gaan vormen hoe een gezamenlijke busreis er uit zou zien. Dat beeld groeide. Werd steeds zuiverder. Ja, gnuivend kwaadaardig. Doe uw ogen eens dicht en leef mee.
Stel je voor een gekoelde reiscar met bar. Toilet voor de afvoer en een videootje voor de verstrooiing. De chauffeur heeft een petje met Compagnie de la B.D. op de tetter. Daarnaast een babbelzieke reisleider. In het dagelijks leven een groothandelsstripverkoper die nooit zijn klep kan houden. De eerste twee rijen zijn gevuld met brave
Stripschapleden die als eersten de heilige stripgrond elders willen betreden. Dan volgt een mengeling van vertegenwoordigers, uitgevers en winkeliers die tot aan de Nederlandse grens nog serieus gegevens uitwisselen. Vrouwen ontbreken geheel. Dan volgen VIP's en tekenaars bij de bar waaraan de Henken, Kezen, Peter's en Dikken reeds innemend gedrag vertonen. Op de plaats waar bij OAD de ski's zitten, is nu plaats ingeruimd voor drank vice versa. Net na de grens stijgt een hoeraatje op als de laatste dumppartij strips van eigenaar is gewisseld. Via het 27mc bakkie van de chauffeur wordt boekhandel De Slegte verwittigd van deze heugelijke tijding. In de buurt van Brussel roept iemand 'oplichter' en een dreigend handgemeen wordt gesust. De bar schakelt uit defensieve overwegingen om van glazen naar plastic drinkgerei. Na een collectieve nachtelijke piespauze in Noord Frankrijk blijken er aan boord slechts lauwe tosti's verkrijgbaar. En als de ochtend gloort stapt in een onverhoedse haarspeldbocht één van de vaderlandse tekenaars via de nooduitgang het vermeende toilet binnen. Zijn verdwijning leidt na ampele discussie tot de conclusie dat zijn stripserie toch al over het hoogtepunt heen was. Met het nuttigen van een magnum Four Roses wordt dit feit feestelijk in de historie bijgezet. Een als verstekeling meereizend jong tekentalent heeft in de nacht alle ramen voorzien van een graffitilook, zodat het uitzicht op het landschap is gestremd. De inmiddels flink boven z'n tachograafwater geraakte bestuurder moet dan ook melden dat het stripwalhalla is bereikt. Grenoble!
Grenoble?? Alom ontsteltenis. In de bus ontstaat een veldslag. Naar Angoulème, naar de stripsfeer, wordt er getierd. Niet naar kaviaar, sneeuwscooters en fotocopie-tentoonstellingen. Buiten wordt de anno 1990 in flitsend pak gestoken overloper Pierre Pascal gemolesteerd. Einde van een droom. Ogen weer open.
Nu in de internationale stripwereld de gemoedelijke sfeer allengs is verruild voor een hotelbarhouding, zijn er opeens
Stripschriftreizen. In het verkeerde jaar, naar de verkeerde plaats. Deze kater kwam onverwacht.

Ben Bits

DE REDDERTJES

Disney in de overgang

De jaren '70 waren moeilijke tijden voor de tekenfilm-afdeling van de *Disney Studio's*. De fameuze 'nine old men', een groepje veteranen dat vanaf de jaren '30 bij Disney werkte, waren dusdanig oud geworden, dat ze plaats gingen maken voor een nieuwe generatie tekenaars. En of dat niet genoeg was liep aan het eind van diezelfde jaren '70 een grote groep 'nieuw-ingewijden' er massaal weg...

Zoals **Ollie Johnston** en **Frank Thomas** in interviews vaak zeiden en het in hun lijvige werk *The Illusion of Life* nog eens uitgebreid uit de doeken deden is een Disney-tekenfilm gemaakt op emotie. Het vertellen van een verhaal, waarin de emotionele elementen op een bepaalde manier in beeld worden gebracht, waardoor het suggestiever overkomt. Spelen met de camera. Met het opleiden van nieuw talent, krijg je de indruk als je de door hen gemaakte tekenfilms als *Robin Hood* en *The Rescuers* bekijkt, dat het element leren animeren belangrijker is geweest. En dat was al moeilijk om het onder de knie te krijgen. Als kijker had je niet de indruk emotioneel betrokken te zijn bij de tekenfilm-karakters. Een voorbeeld: wie heeft er niet een brok in de keel als in *The Junglebook* Baloe is gestorven? Hij ligt middenin het bos. Een lichtbundel beschijnt het levenloze lichaam. Een blaadje dwarrelt naar beneden. Dat raakt je. In *Robin Hood* lijkt het alsof de hoofdrolspeler verdrinkt. Een verdrietig konijntje plenkt enige traantjes. En wonderlijk genoeg ontroert dit niet. Het is tè direct. Het tekenwerk hebben we bij Disney ook wel eens beter gezien, maar daarover later...

Het verhaal

Zoals bij veel tekenfilms, ook die van Disney, laat zich dit snel vertellen. Penny is een arm weesje en zit ergens in een weeshuis. Ze wordt gekidnapt door de monsterlijke Madame Medusa. Die is op zoek naar een diamant en heeft het vermoeden, dat ze Penny nodig heeft om dit kleinood te vinden.
Penny stuurt haar noodkreet 'wie redt me' de wereld in. Deze komt terecht bij een soort muizen-hulp-organisatie. Daar worden de muizen Bernard en Bianca (The Rescuers dus) er op uit gestuurd Penny te gaan bevrijden.

Wolfgang Reitherman

De man achter de film was **Woolie**, zoals hij door vrienden en bekenden genoemd werd. Hij kwam in '33 op aanraden van één van zijn vrienden bij Disney in dienst. In eerste instantie wilde hij vlieger worden. In de tweede wereldoorlog heeft hij zijn job bij Disney daarvoor ook enkele jaren onderbroken. Wolfgang is van oorsprong een Duitser, die op 26 juni 1909 in München werd geboren. Zijn ouders vestigden zich enkele jaren later in Amerika. Als 'overall-director' kreeg hij zijn credit in 1962 met *The Sword in the Stone*, een financiële flop. Disney had op dat moment zijn aandacht in tekenfilm grotendeels verloren. De *Xerox*-techniek die met *101 Dalmations* was ingevoerd, maakte de film voor het grote publiek tot een niet-Disney-produkt. En of dat niet genoeg was, vonden velen White's oorspronkelijke verhaal wel vele malen beter. De film was volgens hen niet meer dan een slap aftreksel. Voor Disney redenen te over zichzelf weer met de komende tekenfilm, *The Junglebook*, bezig te gaan houden.

door

REIN VAN WILLIGEN

Wolfgang bleef ondertussen de regisseur van alle films, die bleven komen. Tot hij in 1985 een boom niet meer kon ontwijken en daarmee een voortijdig einde kwam aan zijn leven.

Don Bluth

Eén van de tekenaars die bij Disney werkten in de jaren '70 is Don Bluth. Hij was er al eerder werkzaam geweest en wel in de jaren '50. Hij werkte toen onder meer mee aan *Sleeping Beauty*. Meningsverschillen deden hem besluiten Disney te verlaten.
In het begin van de jaren '70 werd hij gevraagd terug te keren. Maar allereerst moest hij een soort examen afleggen. Alsof hij nog nimmer geanimeerd had. Onnodig te vertellen dat hij dit glansrijk volbracht. Met *The Rescuers* werd hij met de oudgedienden **Ollie Johnston**, **Milt Kahl** en **Frank Thomas** een zogenaamde 'directing animator'. Hij was met de

"©MCMLXXVII The Walt Disney Company All Rights Reserved"

nieuwe groep tekenaars Disney's nieuwe hoop op de toekomst. Hij en mensen als **John Pomeroy** moesten de oude garde in de loop der tijd gaan vervangen. De praktijk wees anders uit. Na intensief bezig te zijn geweest aan *The Rescuers* kregen ze (de nieuwe generatie dus) de vrijheid om *The Small One* te maken. Een featurette van een minuut of 20 waarmee ze zich konden bewijzen. Ook het tekenfilmgedeelte van *Pete's Dragon* was voor hun rekening. De 'oudjes' konden tevreden zijn; de Disney-traditie was gered. Doch dit was schijn. Bluth en de zijnen ontdekten al snel de beperkingen binnen de Disney-organisatie. Teleurgesteld was hij onder andere in het feit dat er niet meer zo gewerkt werd als aan een *Pinocchio*. Volgens hem was de echte Disney-filosofie, dat een goede tekenfilm zijn geld altijd opbrengt en dus geld mag kosten, niet meer van toepassing. Nu was de leiding van mening dat het niet meer mocht kosten dan nodig was en zeker zijn geld op moest brengen. Hoe dan ook! Verbitterd èn teleurgesteld werkte Bluth 's avonds, in de garage, met enkele gelijkgestemden, aan de featurette *Banjo, the woodpile Cat*. Na twee jaar zwoegen was het filmpje klaar. De tekenfilmwereld werd wakker geschud. Er kon nog steeds kwaliteit geleverd worden. Bluth kreeg een contract aangeboden voor het maken van *The Secret of Nimh*. Hij verliet met vele anderen de Disney Studio's. En die waren op dat moment terug bij af.

Zelf woonde hij jarenlang op een steenworp afstand van de studio's.
Bekend is zijn tekenwerk voor *Snow White and the Seven Dwarfs*, waarin hij de spiegelscène op zijn naam heeft staan. Tekenwerk leverde hij verder voor *Pinocchio*, *Fantasia* en *Cinderella*. Als mede-regisseur kwam zijn naam te staan bij *Peter Pan*, *Lady and the Tramp*, *Sleeping Beauty* en *101 Dalmations*.

En de film zelf

Technische gezien strandt de film in zijn goede bedoelingen. Vroeger werden potloodtekeningen met de hand overgetrokken op zogenaamde cells. Later, om te beginnen met (in het groot) *101 Dalmations*, werden de tekeningen gefotocopieerd op cells. Het aanzien was wat ruwer, schetsmatiger. Dat kon echter alleen in zwarte tonen. Met *The Rescuers* is men er in geslaagd deze tint van de lijnen te verzachten tot grijs. Dat oogt wat rustiger, maar heeft als nadelig gevolg dat tegen sommige kleuren – in de achtergrond – de lijnen dreigen weg te vallen, waardoor de tekening onduidelijker wordt. Jammer.
Bij het kijken naar *The Rescuers* zal een beetje Disney-kijker weinig spectaculairs ontdekken. Het verhaal heeft vaart en is absoluut komisch. De karakter-opbouw van de hoofdfiguurtjes is echter niet sterk. Bianca, het muisje, oogt fraai maar heeft niet de allure van een *Mickey Mouse*. Ze doet eerder denken aan Duchess, de kat uit *The Aristocats*. Ook niet zo verwonderlijk, want voor beide tekenfilmfiguurtjes stond **Eva Gabor** (de zus van **Zsa Zsa**) model. Zij deed in Amerika de stemmen, vandaar.
De figuurtjes hebben verder geen 'aaibaarheidsfactor', zoals dat heet. Geen echt gezellige tekenfilmfiguurtjes. Dat blijkt ook wel uit de merchandise. Veel is er – relatief gezien – niet op de markt gebracht ten aanzien van *The Rescuers*. Orville, de albatros, die niet kan stijgen of landen, is leuk. Niet meer en niet minder.
Het klinkt allemaal wat negatief, maar van Disney verwacht je klasse. Ze hebben zelf een norm gesteld, die ze niet of nauwelijks meer halen.

Het publiek

Een film als deze is voor de massa gemaakt. Het was een kraker bij zijn eerste uitbreng in 1977. In Duitsland stonden rijen voor het filmpaleis. Overdonderend. Het succes was zelfs zo boven verwachting, dat er nu hard gewerkt wordt aan een vervolg. Deze wordt met kerst in de Amerikaanse bioscopen verwacht. Deze deel twee luistert naar de naam *The Rescuers Down Under*.
En weet je wat Disney ooit zei over vervolgen? 'You hate to repeat yourself. I don't like to make sequels to my pictures. I like to take a new thing and develop something, a new concept.'
Oftewel 'that's all folks!'.

Ik Denk Er Het Mijne Van...

Ter gelegenheid van de Strip-3-Daagse 1989 besteedde *Het Stripschap* aandacht aan het thema: 'De taal van het beeldverhaal'. Ha, denk je dan, eindelijk ontstaat er iets als het volwassen worden van het stripverhaal. Eindelijk wordt er aandacht besteed aan een totaalontwikkeling. De oplagen liegen er ook niet om en het aantal mensen, jong en oud, uit alle lagen van de bevolking, van alle opleidingsniveaus krijgen langzaam maar zeker een beter produkt. Er gaat eindelijk eens wat gebeuren met de kwaliteit van dit produkt. Kwaliteit wat betreft de schrijvers, kwaliteit van de tekenaars dat is vanzelfsprekend, maar ik heb het ook over de kwaliteit van de druktechniek, het bindwerk en dus de totale presentatie.
Het boekwerk van de Strip-3-Daagse gaat op al deze aspecten in. Fijn, Het Stripschap op weg naar kwaliteit, volwassenheid, naar een nog beter, nog algemener gewaardeerd, geaccepteerd literair(?) produkt dat zich kan meten met al die andere vormen van gedrukte media.

door
HANS ROELVINK

Ik wil naar aanleiding van een recente aankoop eens kijken wat er in *De taal van het beeldverhaal* nu is gezegd over vertalingen. Kijk, dat er een paar jongens interessant zitten te leuteren over het vertalen uit het Frans in het algemeen, dat vind ik niet erg. Dat maakt het allemaal best leuk. Dat ze niet weten waarover ze praten is echt niet zo erg. Ze praten in feite alleen over de Nederlandse taal en de mogelijkheden en vooral onmogelijkheden van onze taal, om dezelfde sfeer en ambiance onder woorden te brengen als in de Franse taal. Nou, laat dat maar over aan de wetenschap, mensen, daar kom je niet uit.
Waar het mij om gaat, is wat er wordt gezegd over het vertalen van het Vlaams in het Nederlands. Nou, dat is niet veel, eigenlijk is dat niks. Op pagina 45 wordt er dit van gezegd, en daar kun je best heel erg van schrikken, als lezer, als koper van een 'kwaliteitsprodukt', als iemand die gewoon wel weet hoe hij een briefje moet schrijven.
De auteur noemt het 'taalblindheid' (ga eens in het onderwijs te rade, vriend, om te snappen wat je zegt). Ik citeer: 'De Vlaamse strips werken soms een soort taalblindheid in de hand omdat het Nederlands en het Vlaams veel van elkaar weg hebben. Toch kan men niet ontkennen dat in de Vlaamse strip een ontzettende sappige manier van uitdrukken voorkomt...' Die sappigheid vindt de auteur best heel goed en het is jammer dat er wordt 'vertaald' want dan gaat er een mogelijkheid verloren om de taal (Nederlandse taal?) te verrijken. Jammer, een gemiste kans en een ramp om dit zo te stellen. Vlaams is geen taal en het Nederlands dat Vlamingen schrijven is geen Nederlands. Noodzaak: alle Vlaamse uitgevers moeten hun Vlaams laten vertalen, voordat het als kwaliteitsprodukt in Nederland wordt gedistribueerd. Als ze dat niet doen, en als de importeurs daar niet op toezien, krijg ik als koper een hoop rotzooi in m'n handen gestopt waarvoor ik vaak meer dan twintig gulden moet betalen. Het is allesbehalve leuk om een produkt te kopen waarin je eigen taal om zeep wordt geholpen. Het is allesbehalve benijdenswaardig als stripuitgever om je produkt op die manier naar de knoppen te helpen. Sappig is dit alles niet, het is een ramp, het is ellende, het is ondermijning van het scenario, van de tekenkunst, van de kwaliteit van een produkt.
Ik zou dit stukje niet hebben geschreven, als ik niet door twee zaken was getroffen. Het ene is het feit dat ik een liefhebber ben van de serie die *Blitz* uitgeeft, vrijwel allemaal goede, mooie, waardevolle produkten...ware het niet dat ze niet in het Nederlands zijn vertaald. Ze worden helaas uitgegeven in iets wat op het Nederlands lijkt, het Vlaams. Het tweede is een artikel van **Willem Frederik Hermans** in

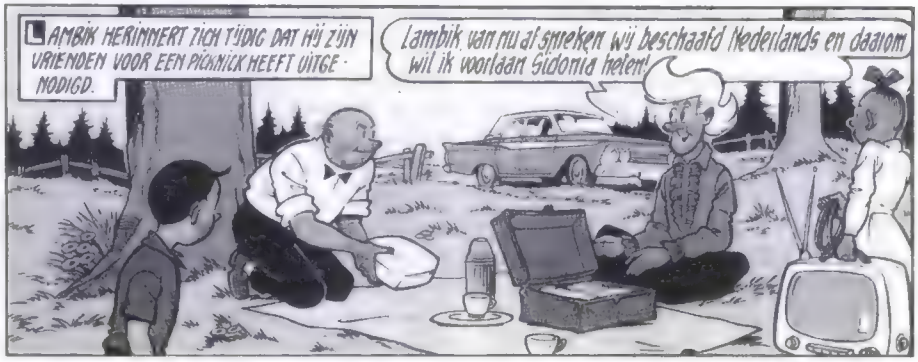
LAMBIK HERINNERT ZICH TIJDIG DAT HIJ ZIJN VRIENDEN VOOR EEN PICKNICK HEEFT UITGENODIGD.
Lambik van nu af spreken wij beschaafd Nederlands en daarom wil ik voortaan Sidonia heten!

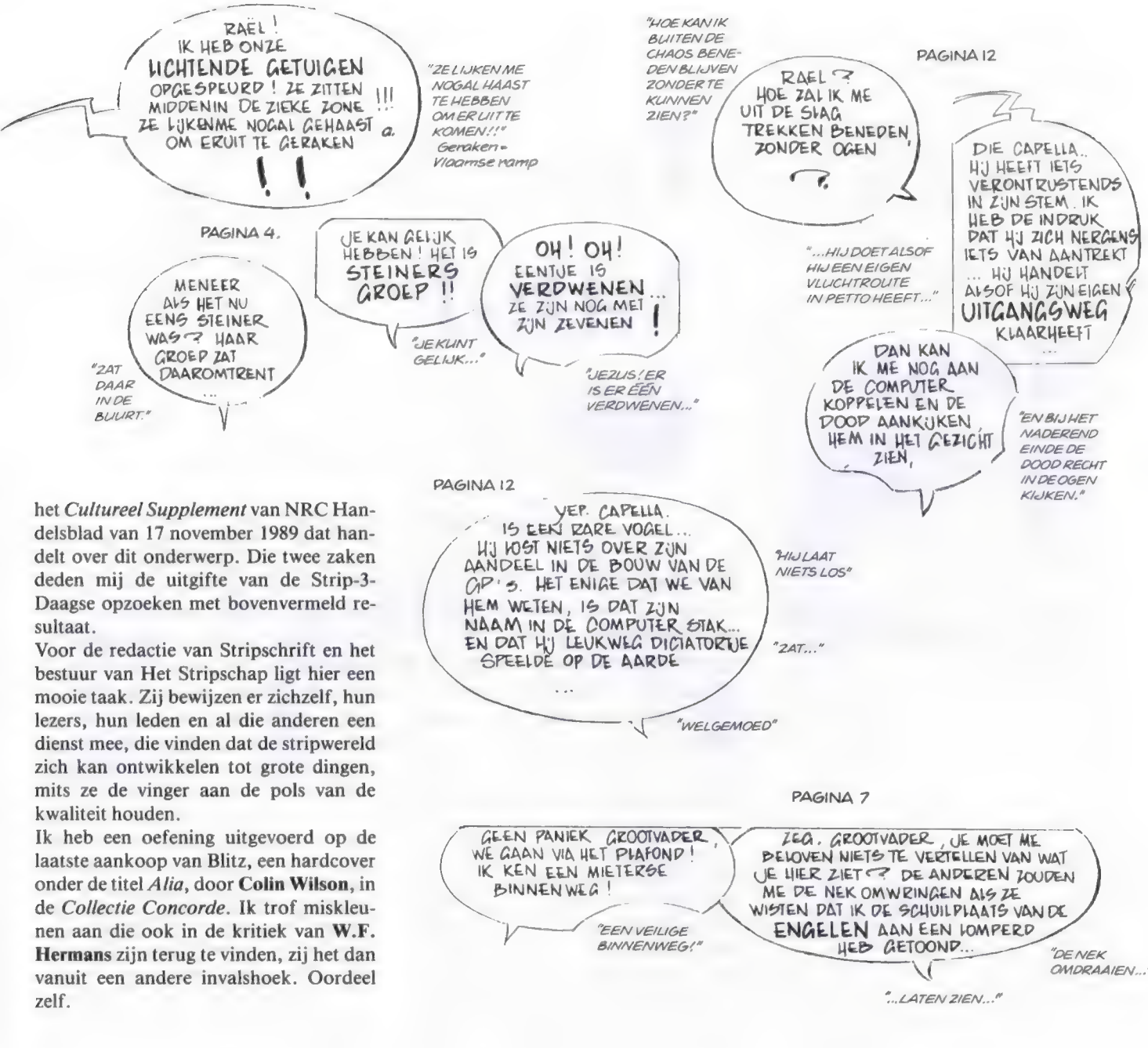
RAËL ! IK HEB ONZE LICHTENDE GETUIGEN OPGESPEURD ! ZE ZITTEN MIDDENIN DE ZIEKE ZONE !!! ZE LIJKENME NOGAL GEHAAST OM ERUIT TE GERAKEN a. ! !
"ZE LIJKEN ME NOGAL HAAST TE HEBBEN OM ER UIT TE KOMEN!!" Geraken = Vlaamse ramp
PAGINA 4.
MENEER ALS HET NU EENS STEINER WAS ? HAAR GROEP ZAT DAAROMTRENT ...
"ZAT DAAR IN DE BUURT."
JE KAN GELIJK HEBBEN ! HET IS STEINERS GROEP !!
"JE KUNT GELIJK..."
OH ! OH ! EENTJE IS VERDWENEN ... ZE ZIJN NOG MET ZIJN ZEVENEN !
"JEZUS ! ER IS ER ÉÉN VERDWENEN..."
"HOE KAN IK BUITEN DE CHAOS BENEDEN BLIJVEN ZONDER TE KUNNEN ZIEN?"
PAGINA 12
RAËL ? HOE ZAL IK ME UIT DE SLAG TREKKEN BENEDEN, ZONDER OGEN ?
"...HIJ DOET ALSOF HIJ EEN EIGEN VLUCHTROUTE IN PETTO HEEFT..."
DIE CAPELLA.. HIJ HEEFT IETS VERONTRUSTENDS IN ZIJN STEM. IK HEB DE INDRUK DAT HIJ ZICH NERGENS IETS VAN AANTREKT ... HIJ HANDELT ALSOF HIJ ZIJN EIGEN UITGANGSWEG KLAARHEEFT ...
DAN KAN IK ME NOG AAN DE COMPUTER KOPPELEN EN DE DOOD AANKIJKEN, HEM IN HET GEZICHT ZIEN,
"EN BIJ HET NADEREND EINDE DE DOOD RECHT IN DE OGEN KIJKEN."

het *Cultureel Supplement* van NRC Handelsblad van 17 november 1989 dat handelt over dit onderwerp. Die twee zaken deden mij de uitgifte van de Strip-3-Daagse opzoeken met bovenvermeld resultaat.

Voor de redactie van Stripschrift en het bestuur van Het Stripschap ligt hier een mooie taak. Zij bewijzen er zichzelf, hun lezers, hun leden en al die anderen een dienst mee, die vinden dat de stripwereld zich kan ontwikkelen tot grote dingen, mits ze de vinger aan de pols van de kwaliteit houden.

Ik heb een oefening uitgevoerd op de laatste aankoop van Blitz, een hardcover onder de titel *Alia*, door **Colin Wilson**, in de *Collectie Concorde*. Ik trof miskleunen aan die ook in de kritiek van **W.F. Hermans** zijn terug te vinden, zij het dan vanuit een andere invalshoek. Oordeel zelf.

PAGINA 12
YEP. CAPELLA. IS EEN RARE VOGEL... HIJ LOST NIETS OVER ZIJN AANDEEL IN DE BOUW VAN DE GP'S. HET ENIGE DAT WE VAN HEM WETEN, IS DAT ZIJN NAAM IN DE COMPUTER STAK... EN DAT HIJ LEUKWEG DICTATORTJE SPEELDE OP DE AARDE ...
"HIJ LAAT NIETS LOS"
"ZAT..."
"WELGEMOED"
PAGINA 7
GEEN PANIEK GROOTVADER, WE GAAN VIA HET PLAFOND ! IK KEN EEN MIETERSE BINNENWEG !
"EEN VEILIGE BINNENWEG!"
ZEG, GROOTVADER, JE MOET ME BELOVEN NIETS TE VERTELLEN VAN WAT JE HIER ZIET ? DE ANDEREN ZOUDEN ME DE NEK OMWRINGEN ALS ZE WISTEN DAT IK DE SCHUILPLAATS VAN DE ENGELEN AAN EEN LOMPERD HEB GETOOND...
"...LATEN ZIEN..."
"DE NEK OMDRAAIEN..."

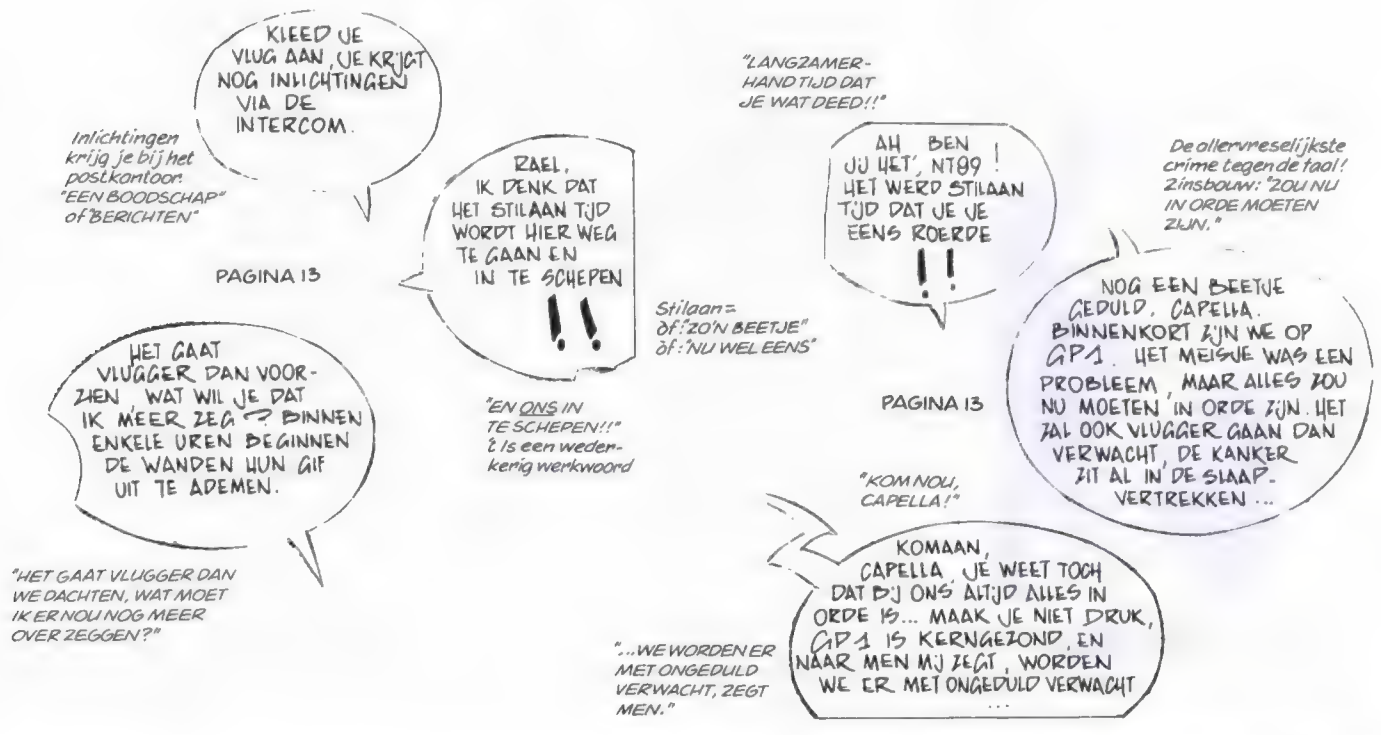
KLEED JE VLUG AAN, JE KRIJGT NOG INLICHTINGEN VIA DE INTERCOM.
Inlichtingen krijg je bij het postkantoor: "EEN BOODSCHAP" of "BERICHTEN"
PAGINA 13
HET GAAT VLUGGER DAN VOORZIEN. WAT WIL JE DAT IK MEER ZEG ? BINNEN ENKELE UREN BEGINNEN DE WANDEN HUN GIF UIT TE ADEMEN.
"HET GAAT VLUGGER DAN WE DACHTEN, WAT MOET IK ER NOU NOG MEER OVER ZEGGEN?"
RAEL, IK DENK DAT HET STILAAN TIJD WORDT HIER WEG TE GAAN EN IN TE SCHEPEN ! !
Stilaan = óf: "ZO'N BEETJE" óf: "NU WEL EENS"
"EN ONS IN TE SCHEPEN!!" 't Is een wederkerig werkwoord
"LANGZAMERHAND TIJD DAT JE WAT DEED!!"
AH BEN JIJ HET', NT89 ! HET WERD STILAAN TIJD DAT JE JE EENS ROERDE ! !
De allervreselijkste crime tegen de taal! Zinsbouw: "ZOU NU IN ORDE MOETEN ZIJN."
NOG EEN BEETJE GEDULD, CAPELLA. BINNENKORT ZIJN WE OP GP1. HET MEISJE WAS EEN PROBLEEM, MAAR ALLES ZOU NU MOETEN IN ORDE ZIJN. HET ZAL OOK VLUGGER GAAN DAN VERWACHT, DE KANKER ZIT AL IN DE SLAAP. VERTREKKEN ...
PAGINA 13
"KOM NOU, CAPELLA!"
KOMAAN, CAPELLA, JE WEET TOCH DAT DJ ONS ALTIJD ALLES IN ORDE IS... MAAK JE NIET DRUK, GP1 IS KERNGEZOND, EN NAAR MEN MIJ ZEGT, WORDEN WE ER MET ONGEDULD VERWACHT ...
"...WE WORDEN ER MET ONGEDULD VERWACHT, ZEGT MEN."

EEN MOOI BOEK...

Aubin Imprimeur
LIGUGE, POITIERS

door **ERIC DE GRAAF** en **HANS POLS**

Bij uitgeverij Bordas verscheen *Dictionnaire de la Bande Dessinée*, **een kloek boekwerk van 728 pagina's, samengesteld door** Henri Filippini. **Toen wij Filippini in maart spraken in Grenoble vertelde hij ons dat er al meer dan 10.000 exemplaren van de encyclopedie zijn verkocht en dat hij werkt aan een nieuw deel dat in 1992 zal verschijnen. De liefhebbers kennen Filippini onder meer als scenarist en schrijver van de redactionele teksten in het tijdschrift** *Circus*.

Aan het begin van de jaren zeventig begon hij, samen met twee andere auteurs, voor *Kuifje* en *Phénix* aan een wereldencyclopedie van het stripverhaal. Erg ver kwamen ze niet; er verschenen uiteindelijk slechts twee delen van de encyclopedie in boekvorm. Alhoewel we nu wel van A tot Z door kunnen lezen is ook *Dictionnaire de la Bande Dessinée* nog geen complete encyclopedie van het stripverhaal. Dat was ook niet de opzet van het boek. Het uitgangspunt van Filippini was om de lezer kennis te laten maken met zoveel mogelijk verschillende striphelden. Om deze reden is er vaak gekozen voor minder bekende strips van auteurs die al met een andere strip in het boek vertegenwoordigd zijn. Filippini's criterium met betrekking tot zijn keuze is zijn persoonlijke voorkeur. Een makkelijk uitgangspunt natuurlijk wanneer je kritiek al bij voorbaat de kop in wilt drukken.

Het boek bestaat uit verschillende delen, maar is voornamelijk opgebouwd uit twee blokken waarin respectievelijk de striphelden en auteurs in alfabetische volgorde de revue passeren. Filippini heeft, zoals hij in het voorwoord duidelijk zegt, 'gekozen voor de stripfiguren omdat dit de ware helden van het stripverhaal zijn'. Er kleven wat bezwaren aan deze keuze, want waar vinden wij bijvoorbeeld de strips van **Bilal** terug, een tekenaar die nog nooit een stripfiguur heeft bedacht? Bilal is terug te vinden, dat wel, maar om te weten waar moet men eerst het auteursregister opslaan. Behalve van **Aloys Oosterwijk**, **Harry Buckinx**, **Gideon Brugman**, **Joost Swarte**, **Daan Jippes**, **Thé Tjong Khing** en **Peter de Smet** in het Frans verkrijgbaar was/is. Een aantal van hen (Brugman, Swarte,...) komen we overigens wel tegen in het tweede deel. Dat *January Jones* ontbreekt kan te wijten zijn aan inleverdata. Dat Swarte ontbreekt is verbazingwekkender, het was best mogelijk geweest om *Jopo de Pojo* (die voorkomt in *l'Art Moderne*) op te nemen in de lijst met stripfiguren.

Lastig voor de Nederlandse lezer is dat strips waarvan een Franse vertaling bestaat zijn opgenomen onder de Franse naam. Je moet maar net weten dat *De Partners* in Frankrijk wordt uitgegeven als *Les Baroudeurs* bijvoorbeeld. *Eric l'homme du Nord* herkennen we nog wel, maar *Maxime et Lisa*? Zo heten *Lila en Merijn* van **Jan Vervoort** in Frankrijk.

Natuurlijk kennen wij als Nederlandse lezer de strips van eigen bodem beter dan Henri Filippini, maar het is niet te hopen dat alleen in de beschrijving van Franse strips spelfouten ontbreken. Een voorbeeld: **Dick Matena** wordt genoemd als auteur van *De Arhonautjes*.

Och, het Nederlands is een moeilijke taal! Laten we niet teveel over dergelijke details zeuren. *Dictionnaire de la Bande*

Virl

1977. Pays-Bas.
Texte et dessin: Dick Matena*.
Éditeur: Oberon.

Grand, blond, décidé, VIRL est un rebelle: accusé d'avoir comploté contre le grand patriarche de Terra, il est banni de la planète et exilé sur Sion. Avec la complicité de TARTAN, un ancien trafiquant d'esclaves, il parvient à s'enfuir. VIRL rencontre META, la ravissante petite sorcière d'Ypsilon, et les trois héros se lancent dans de longues aventures dans l'espoir de pouvoir regagner Terra et d'en chasser le tyran.

Cet excellent space opera en forme de quête est écrit et dessiné par Dick Matena dans l'édition néerlandaise du *"Journal de Mickey"*. Matena crée de nombreux personnages de séries auxquelles il ne s'attache pas; ainsi, avec VIRL, il met en scène un héros intéressant, mais malheureusement très vite abandonné pour d'autres créations.

Les deux volumes des aventures de VIRL publiés en 1982 par les Humanoïdes associés permettent de découvrir un dessinateur au trait

souple, réaliste et inventif, mais trop peu connu en France.

☛ *Virl*, tome I, Humanoïdes associés, 1982; *Virl*, tome II, *Objectif Terre**, Humanoïdes associés, 1982.

QUOI ? TOI AUSSI TU...
OU CALME ! INUTILE DE SE DISPUTER IL FAUT SORTIR D'ICI
ET EN VITESSE ! ILS VONT DÉCOLLER !
JE VAIS ESSAYER DE COUPER LES MOTEURS
QUE FAIT-ELLE ?
META COMMANDE À LA MATIÈRE. TU NE TE SOUVIENS PAS!
C'EST TROP DUR ! ELLE NE VA PAS Y...
ÉCOUTE !

de alfabetische lijsten van stripfiguren en auteurs vinden we in het boek ook nog een korte geschiedenis van het stripverhaal, een tijdschriftenindex, een stripfigurenindex en een bibliografie. Onderdeel van die bibliografie is een lijstje met vakbladen. Hierin zijn uit Nederland *Zozolala* en...*Stripschrift* opgenomen.

Laten we ons in deze bespreking voornamelijk beperken tot de alfabetische lijst met stripfiguren die tenslotte bijna 600 pagina's beslaat. De helden staan, zoals gezegd, op alfabetische volgorde. In de kop wordt primaire informatie gegeven zoals land van herkomst, jaren van publicatie, uitgever en (belangrijkste) auteur(s). Hierna geeft Filippini informatie over de stripfiguur, de intrige van het verhaal of de serie, zijn mening en een lijst met zijn favoriete albums uit de reeks of van de auteur. Voor meer uitgebreide informatie over tekenaars en scenaristen wordt verwezen naar het tweede deel van dit boek, waarin deze behandeld worden. De nadruk in het eerste deel ligt vooral op de Franse strip. Niet zo verwonderlijk, aangezien Frankrijk een land is met een grote stripproductie, maar ongetwijfeld zal ook het de Fransen zo eigen chauvinisme en de soms moeilijk beschikbare informatie over het stripverhaal in minder grote stripproducerende landen een rol hebben gespeeld bij die keuze. Buiten een groot aantal Franse en Belgische stripfiguren treffen we werk aan van Amerikaanse, Spaanse, Italiaanse, Japanse, Engelse en Nederlandse herkomst. En om op die laatste groep iets dieper in te gaan: Filippini vermeldt *Agent 327*, *De Alsjemaarbekend Band*, *De Partners*, *Eppo*, *Eric de Noorman*, *Franka*, *Gilles de Geus*, *Rechter Tie*, *Kapitein Rob*, *Kappie*, *Sjef van Oekel*, *Lila en Merijn*, *Piloot Storm*, *Professor Palmboom*, *Professor Pi*, *Roel Dijkstra*, *Sjors en Sjimmie*, *Soeperman*, *Storm*, *Virl*, *Roel en zijn Beestenboel* en *Willem Peper*. Een opmerkelijke keuze waaruit je zou kunnen opmaken dat de auteur voor wat betreft de Nederlandse strip vooral het tijdschrift Eppo/Wordt Vervolgd goed kent. Lang niet al de stripfiguren uit deze lijst zijn namelijk in Franse vertaling verschenen, terwijl bijvoorbeeld wel werk *Dessinée* is in de eerste plaats een mooi boek waarin veel valt te ontdekken. We zijn strips tegengekomen waar we nog nooit van hadden gehoord, maar waarvan de afgebeelde illustraties naar meer deden smaken, hebben wat kennis weer opgehaald en nieuwe dingen ontdekt. Een uitgebreide analyse van de aantallen spelfouten, slechte keuzes van Filippini, domme opmerkingen en gebrek aan kennis laten we over aan de echte muggezifters van het beeldverhaal, die zijn er (helaas) zat. Wij vonden *Dictionnaire de la Bande Dessinée* een lekker dik, fraai geïllustreerd en overzichtelijk lees- en kijkboek waar veel plezier aan te beleven is.

MATENA, Dick
Dessinateur et scénariste. 1943.
Pays-Bas

Né à Den Haag, Dick Matena commence sa carrière aux studios de Marten Toonder en 1961. Il y reste jusqu'en 1968, travaillant sur "Tom Pouce" et "Panda". A cette époque, il dessine aussi "Polletje Pluim" pour *"Prinses"*. Après un court passage chez Disney-Hollande et quelques travaux dans le *"Donald Duck"* allemand, il entre chez Oberon. Dans *"Pep"*, il anime "de Arhonautjes" en 1968, puis "Grote Pyr", "Ridder Roodhart", etc. Au milieu des années 70, il se tourne vers le fantastique et une BD plus adulte avec œuvres indépendantes comme *Virl* en 1977, *la Fille du prêcheur* en 1981, *Mythes* en 1982. En 1987, il dessine *Laaste Dagen* d'Edgar Poe pour *"Wordt Verlogd"*.
♦ Strom ; Tom Pouce ; Virl.

Lina... ...er. Il y mettant en scène la vie *Ale Tran-Tran*, *Alice* adapte *Huckleburry Fin* puis abandonne le noi couleur qu'il découvr *Spartaco* publié en L'année suivante, il c groupe de dessinate comprend : Igor, Carpe Brolli, Jerry Krimsky. *savanes"*, il dessine les et *Murmure* en 1988. D *Piccoli"*, il anime pou séries "Barbaverde" et travaille aussi pour la mode (dans *"Vanity"*), publicité.

MAUGUIL
♦ Floribert.

EN HOLLANDE

— *«Stripschrift»:* Le plus vieux fanzine européen encore en vie. Propose dix numéros par ans: infos, articles et entretiens. 36 pages.
Stripschrift/Het Stripschap, Antwoordnummer 1019, 1000 PB Amsterdam.

— *«Zozolala»:* Fanzine distribué gratuitement chez les libraires hollandais, avec informations et entretiens. Bimestriel. 20 pages.
Bienzenstraat, 151, 6541 ZS Nijmegen, NL.

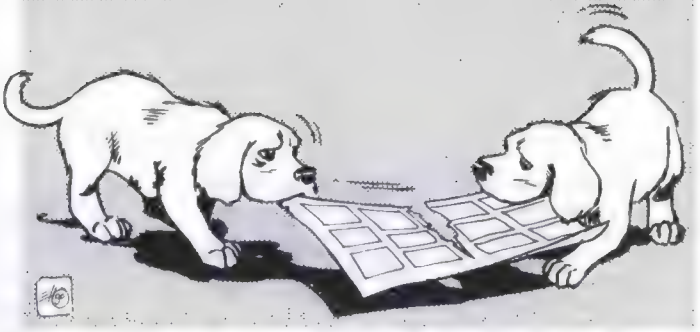

JONGE HONDEN

ERIC HEUVEL

Eric Heuvel werd geboren op 25 mei 1960 te Amsterdam. Hij publiceerde in amateurbladen als *Krest*, *Rebel Comix* **en** *Yèch* **alvorens hij ontdekt werd door de Godfather van de Nederlandse strip:** Martin Lodewijk**. Met hem ontwierp hij de stripheldin** *January Jones*, **van wie het eerste avontuur** *Dodenrit naar Monte Carlo* **zowel in binnen- als buitenland – op een enkele uitzondering na – bijzonder goed werd ontvangen. Het tweede verhaal rond deze vliegenierster is getiteld** *De schedel van sultan Mkwawa* **en wordt momenteel voorgepubliceerd in Sjors en Sjimmie Stripblad. De douanier in Eric Heuvel neemt af met de tientallen procenten, opdat hij – voorzichtig, maar gedreven – van zijn hobby zijn beroep kan maken.**

Dit artikel is het eerste in een serie over stripmakers in wording, de jonge honden van het vaderlandse beeldverhaal. Hoor ze eens blaffen!

'Ja, ik heb het als moeilijk ervaren om ertussen te komen. Er is in de stripwereld veel concurrentie; een heleboel mensen houdt zich professioneel met het medium bezig en dat is wat anders dan toen de strip in Europa in de kinderschoenen stond en men één van de weinigen was, die zich als striptekenaar aandienden. Maar het probleem lag niet in de laatste plaats bij mijzelf. Als stripmaker in spé ben je onzeker van jezelf en ik had niet de brutaliteit om mij rechtstreeks tot de uitgevers te wenden. Ik had ontzag voor 'het echte werk' en vooral het toenmalige *Eppo* beschouwde ik als een professioneel bolwerk, waarmee ik de confrontatie niet aandurfde. Mijn buurvrouw vond het goed, mijn vader, mijn neefje, iedereen vond het schitterend wat je deed, maar zelf kon ik als ik moe was of down mijn werk gewoon slecht vinden, terwijl het voor mij na een goede nachtrust ook heel mooi kon zijn. En als ik dan wel eens zag wat een gerenommeerde striptekenaar deed, dacht ik: 'Dat kan ik ook!' Om op andere momenten weer te vrezen, dat ik dat niveau nooit zou bereiken. Deze twijfel en daarmee de terughoudendheid om te proberen je werk bij een uitgever onder dak te krijgen, noemt mijn vriend **Ruud de Grefte** terecht behaaglijk. Het is behaaglijk te dromen van een toekomst als stripmaker en zolang je niet naar een uitgever stapt, vallen die dromen tenminste niet in duigen. Maar het zijn je nuchtere momenten die richting geven aan je carrière. Je mag je niet laten leiden door twijfels. Tijdens mijn nuchtere momenten onderkende ik mijn talent en besefte ik, dat ik de confrontatie moest aangaan.'

'Voor het zover was doorliep ik evenwel het amateurbladencircuit. Ik heb een grote bewondering voor de initiatiefnemers van deze bladen, die ik zeer waardevol vind als leerschool en als stimulans. Je leert er wat grafisch tot de mogelijkheden behoort en ziet wat er van je werk in druk overblijft. Van 'collega's' steek je allerlei foefjes op en je maakt elkaar wegwijs in materialen. Er is nog eens een tijd geweest, dat ik strips maakte met HEMA-stiftjes van vier voor één gulden! Voorts vond ik het bij redactievergaderingen stimulerend om met elkaar bezig te zijn en ook de mogelijkheid te publiceren is natuurlijk een stimulans. Ofschoon het spijtig is, dat bij gebrek aan abonnees bij amateurbladen respons van de lezers uitblijft. In die tijd beleefde ik het gelukkigste moment in mijn striploopbaan, dat waarschijnlijk nooit meer overtroffen zal worden, want je bent de koning te rijk als je in de gelegenheid gesteld wordt je eerste schreden te zetten op het pad van de professionele stripmaker. **Ger van Wulften** had het werk van **Ruud de Grefte** en mij opgemerkt en zag voor ons mogelijk-

heden. Ik dacht: 'Nu gaat het echt beginnen!' Ik werd aan een strip gezet over de *Dolly Dots*, maar bleef in het stadium van ontwerpen steken. De Dolly Dots bemoeiden zich op de achtergrond met het projekt en waren het er niet mee eens toen ik ze op een karikaturale manier neerzette. Dus begon ik opnieuw, met als resultaat, dat de strip te realistisch werd. Dat ging zo maar door en uiteindelijk leverde het niets op. Zo kwam er een eind aan de samenwerking met Van Wulften en keerde ik een illusie armer terug naar de amateurbladen.'

'Omdat ik *Yèch*, waarin ik toen publiceerde, als een doodlopende weg ging beschouwen, stuurde ik een doorsnee van mijn werk naar iedereen behalve naar *Eppo*, alweer uit ontzag voor dit stripblad. Van *Titanic* en *Wordt Vervolgd* kreeg ik het anonieme standaardbriefje terug met de gebruikelijke clichés als: 'De mogelijkheden zijn er, maar je bent er nog niet rijp voor. Oefen eerst nog maar een paar jaar.' Uitgeverij *Panda* van die

door
NOËL UMMELS

man met die baard, **Hans Matla**, was zeer enthousiast, maar hoe graag ze het ook wilden, het ontbrak hun aan geld om hun fonds met mijn strips uit te breiden. Ook **Martin Lodewijk** had ik benaderd vanwege zijn projekt *De Kat*. Ik wilde graag één van degenen worden, die deze strip tekenden. Martin nam contact met mij op en het klikte meteen tussen ons. Hij vroeg mij zijn assistent te worden, maar omdat ik liever geheel eigen werk maakte, aarzelde ik. Uiteindelijk stemde ik toe, omdat ik het een eer vond om met hem samen te werken. Om mij financieel onafhankelijk te maken, zouden wij een nieuwe strip opzetten, die mij van een basisinkomen zou verzekeren. In mijn vrije tijd kon ik Martin dan assisteren. Maar het middel werd al gauw het doel: de strip werd voor

Boven: De Kat op de Kurfürstendam, 1986. Onder: Dolly Dots, 1985

ons het belangrijkste en van het assisteren is niet veel meer gekomen. Ook een aanzet tot een verhaal van *De Kat* verdween al snel in de la. Dat Martin Lodewijk met mij in zee ging, is voor mij natuurlijk een uitermate gunstige ontwikkeling geweest. Hij voorspelde mij, dat ik in tien tot vijftien jaar een hoog niveau kon bereiken, maar met zijn ervaring kon hij me begeleiden om zo dit niveau in twee jaar te halen. Zo ontstond er een leermeester-gezelsituatie. Ik geloof niet, dat een leermeester voor een tekenaar onmisbaar is, als je talent hebt komt het er vanzelf wel uit, maar zo iemand brengt je wel snel de kneepjes van het vak bij. Zo heeft Martin mij geleerd om mijn schetsen op losse velletjes te maken. Dat werkt veel minder benepen. Indien je schetst op de uiteindelijke pagina, gebeurt dat vaak krampachtig. Dan kun je binnen het kader ook verkeerd uitkomen en handhaaf je zo'n tekening misschien, omdat hij voor de rest wel geslaagd is. Nu kan ik met mijn schetsen op de lichtbak manipuleren tot de beste compositie verkregen wordt. Ik

zou graag eens willen zien hoe anderen te werk gaan, want misschien kan ik ook daar nog wat van opsteken.'

'De term heeft voor mij een wat negatieve klank, dan denk ik aan het neefje van de ernaar omdat zijn argumenten goed zijn. Zo heb ik haar aanvankelijk een haardracht gegeven waar ik toch na acht pagina's op terug kwam. Ik heb haar toen een ander kapsel aangemeten, waarbij ik er op moest letten, dat het onder een vlieghelm moest passen. January's definitieve haardos is geïnspireerd op die van Ginger Rogers in films als *Top hat* en *Flying down to Rio*. Ze ziet er nu een stuk vlotter uit dan in het begin het geval was. Verder baseer ik mijn personages niet op bestaande mensen. Een bijrol als dat kleine mannetje van de Italiaanse equipe kan wel aan de werkelijkheid ontleend zijn. In zijn geval is dat Mussolini.'

'Toen we met January Jones van start gingen, kozen Martin en ik voor de Klare Lijn, enerzijds omdat het een stijl is waarmee je je snel kunt ontwikkelen. Ik heb er erg aan moeten wennen; ik moest de Klare Lijn ontdekken – ik bezat indertijd helemaal geen Kuifjes – en leren waarderen, want wat Hergé deed vond ik eerst niet zo denderend. Soms heb je iemand nodig om tot inkeer te komen en dankzij Martin Lodewijk ging ik inzien van wat voor een enorme kwaliteit het werk van Hergé wel was. Geleidelijk aan ben ik me meer gaan thuisvoelen in die stijl, waardoor de tekeningen er ook lekkerder uit zijn gaan zien. En terwijl ik het vroeger vervelend vond als men zei, dat mijn werk op dat van Hergé leek, beschouw ik dat nu als een compliment. Ik ben wel van mening, dat je iets van jezelf aan zo'n stijl moet kunnen toevoegen. Het mag herkenbaar zijn, maar geen plagiaat. Anderzijds hebben wij voor de Klare Lijn gekozen, omdat Martin en ik er zeker van wilden zijn, dat de strip een succes werd. De Klare Lijn beleeft natuurlijk een hausse, mogelijk is het zelfs altijd een heel populaire stijl geweest. Dodenrit naar Monte Carlo verkoopt wat mij betreft prima. Er zijn in het Nederlands taalgebied 7000 albums van uitgezet en die zijn zo'n beetje allemaal verkocht. De overige 2000 van de oplage zijn nergens meer te krijgen. Ik vermoed dat Big Balloon ze in reserve houdt om als buffer te dienen bij het uitkomen van een nieuw deel. Het album is vertaald in het Frans, Duits, Deens, Noors en Portugees en ook Spanje schijnt er aan te komen. Of dat succes nu allemaal aan de Klare Lijn te danken is, valt natuurlijk moeilijk te bewijzen. Het is eigenlijk hetzelfde als met roken, waarvan men nog nooit heeft aan kunnen tonen, dat je er longkanker van krijgt... Een oorzaak van het succes kan ook de tijd zijn waarin January Jones gesitueerd is. Kijk maar eens naar het overweldigende succes van Indiana Jones, dat Batman met name in Europa niet kon evenaren. De jaren dertig hebben iets avontuurlijks; de wereld was nog niet zo bekend en je kon nog eens wat ontdekken. Afrika was onbekend, Azië ook; en

Linda
GOEDENAVOND, BESTE KIJKERS. DEZE AVOND KUNT U ZIEN HOE HET RECORD PAAL ZITTEN WOORDT VERBETERD!
U ZIET NU DAT JOOST VAN DIJK VANUIT DE HOOGWERKER PLAATS NEEMT OP DE PAAL!...
VOOR DEZE RECORD POGING IS HET TOCH NIET NODIG DAT DIE PAAL ZO HOOG IS?!
NEE, MAAR VOOR DE TV IS DAT SPANNENDER KOM OP., NIET TEGEN STRIBBELEN!
IK ZIE ER LIEVER VANAF... AAAH?!
KRAK
BLIJF OPNEMEN NICO!
GEFELICITEERD MET HET VERBETEREN VAN HET RECORD VRIJE VAL EN HET BREKEN VAN DE MEESTE BOTJES IN EEN KEER!
HOE VOELT U ZICH NU?
IK BEN DE GELUKKIGSTE MAN VAN DE WERELD
KREUN

Boven: strip uit 1983, zonder titel. Links: ontwerp voor 'Linda' in Tros Kompas, 1986. Rechts: 'Operatie Product' voor Yèch. Onder: ontwerpjes, 1988

nu gaat iedereen er op vakantie. Die tijd heeft iets exotisch voor ons, waarnaar wij, afgezien van de depressie, terugverlangen. Het leven was modern, en toch weer niet. En bovendien liepen er van die typische booswichten rond als nazi's, Jappen en kolonialen. In January Jones proeft het publiek die sfeer door de vormgeving en het verhaal. Ik teken ook allerlei bekende dingen als het Witte Huis in Rotterdam, terwijl oudere lezers de Gedächtniskirche in zijn oude glorie zullen herkennen. Ik denk, dat mijn gedrevenheid en enthousiasme voor het medium tot uitdrukking komen in de plaatjes. Hierdoor verzorg ik onder meer de details goed en ook dat zal zijn bijdrage geleverd hebben aan het succes van Dodenrit naar Monte Carlo. Wat de aandacht in de vakpers betreft, heb ik met dit debuutalbum niet te klagen gehad en ook de nominatie voor de Stripschappenning '89 was een opsteker, maar over het algemeen vind ik, dat debutanten best wel wat meer aandacht zouden mogen krijgen.'

'Een hindernis voor het succes is ongetwijfeld de lage frequentie waarmee de albums van January Jones uitkomen. Twee albums per jaar zou beter zijn, maar ik haal er slechts één per anderhalf jaar. Dat komt doordat ik nog voor tachtig procent bij de douane werk. Daar gaan naar alle waarschijnlijkheid twintig procent vanaf, omdat ik voor Belfleur een gagstrip ga maken op tekst van Evert Geradts en Ruud Straatman. Het zou ideaal zijn als ik wekelijks één pagina Fleur, want zo gaat die strip heten, één pagina January Jones en een halve pagina directeur, dat door de laatste een bedrijf wordt binnengebracht, maar natuurlijk heeft Martin voor mij ook als kruiwagen gefungeerd om bij *Eppo* voet aan de grond te krijgen. De hoofdredacteur, Peter van Leersum, gaf het naderhand eerlijk toe: hij had nooit verwacht, dat ik het in mij had. Ik heb het geluk gehad, dat

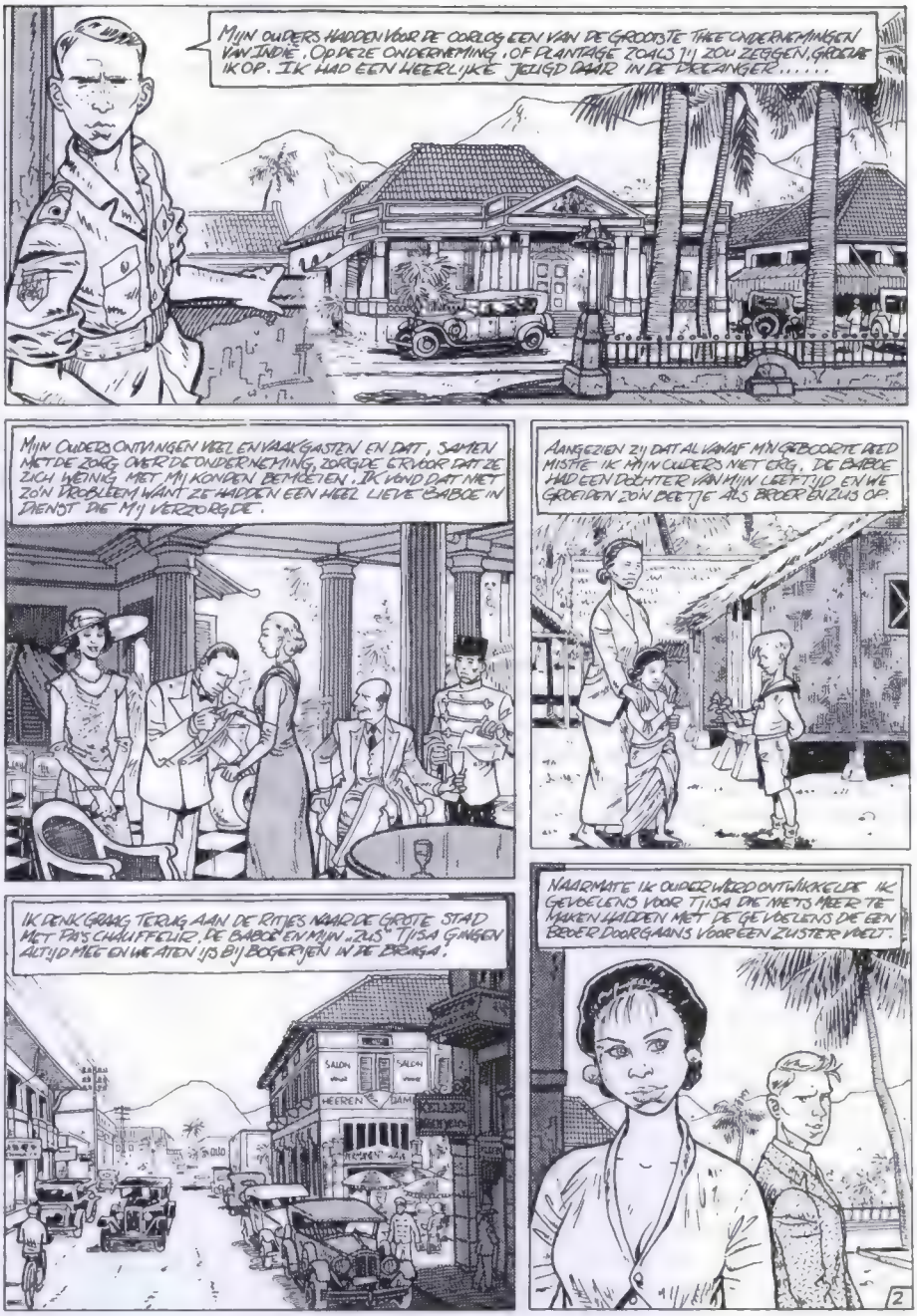
MIJN OUDERS HADDEN VÓÓR DE OORLOG EEN VAN DE GROOTSTE THEE ONDERNEMINGEN VAN INDIË. OP DEZE ONDERNEMING, OF PLANTAGE ZOALS JIJ ZOU ZEGGEN, GROEIDE IK OP. IK HAD EEN HEERLIJKE JEUGD DAAR IN DE PREANGER.....
MIJN OUDERS ONTVINGEN VEEL EN VAAK GASTEN EN DAT, SAMEN MET DE ZORG OVER DE ONDERNEMING, ZORGDE ER VOOR DAT ZE ZICH WEINIG MET MIJ KONDEN BEMOEIEN. IK VOND DAT NIET ZO'N PROBLEEM WANT ZE HADDEN EEN HEEL LIEVE BABOE IN DIENST DIE MIJ VERZORGDE.
AANGEZIEN ZIJ DAT AL VANAF MIJN GEBOORTE DEED MISTTE IK MIJN OUDERS NIET ERG, DE BABOE HAD EEN DOCHTER VAN MIJN LEEFTIJD EN WE GROEIDEN ZO'N BEETJE ALS BROER EN ZUS OP.
IK DENK GRAAG TERUG AAN DE RITJES NAAR DE GROTE STAD MET PA'S CHAUFFEUR. DE BABOE EN MIJN „ZUS" TJISA GINGEN ALTIJD MEE EN WE ATEN 's AVONDS BIJ BOGERIJEN IN DE BRAGA.
SALON
HEEREN
DAMES
NAARMATE IK OUDER WERD ONTWIKKELDE IK GEVOELENS VOOR TJISA DIE NIETS MEER TE MAKEN HADDEN MET DE GEVOELENS DIE EEN BROER DOORGAANS VOOR EEN ZUSTER VOELT.
2

Martin het wèl zag, maar hoeveel tientallen hebben het – na een anonieme afwijzing van iemand die er helemaal naast kan zitten – opgegeven? Tenslotte zijn de meeste aanstormende talenten nog maar nauwelijks de puberteit ontgroeid, hetgeen hen des te kwetsbaarder maakt. Elke afwijzing is een reden om af te haken. Een persoon in de functie van Van Leersum zou bijgestaan moeten worden door iemand als Martin Lodewijk. Men kan niet van iemand verwachten, dat hij èn zakelijk èn redactioneel èn artistiek zijn mannetje staat. Verder zou het inzetten van talentscouts het blootleggen van aanstormend talent kunnen bevorderen. Misschien is het ook een aardig idee om gerenommeerde tekenaars jonge mensen voor een gesprek te laten ontvangen. Dat kan erg stimulerend zijn en het is in elk geval een stuk waardevoller dan een onpersoonlijk briefje. En als men mocht besluiten het werk van een nieuw talent uit te geven, mag men niet de fout maken om dit in een te hoge oplage te doen, waardoor de verkoopcijfers al gauw tegenvallen en men er het bijltje maar bij neergooit.'

'Van January Jones stond nog niets op papier; we hebben de strip door te brainstormen geleidelijk aan vorm gegeven. 'Wat zou je willen?' vroeg Martin me dan en mij leek het wel wat om een meisje of vrouw als hoofdpersoon te hebben. En zo ging dat verder: 'De jaren dertig vind ik een leuke periode.' 'Wat moet ze doen?' 'Reporter? Reporters zijn er al zoveel... Fotograaf?... Pilote!' De verschillende karakters hebben we toen niet vastgelegd, die groeien in de verhalen. Daardoor kan het wel eens voorkomen, dat ik denk: 'Is January wel zo aardig?' Een voorbeeld is het moment waarop ze die kerel overhoop rijdt in Dodenrit naar Monte Carlo. Het ontwerpen van haar uiterlijk vergde een hele strijd. Martin weet wat hij wil; hij dringt je dat niet op, maar je luistert

voor een krant of tijdschrift zou kunnen maken. Dan zou ik nog twee dagen werken en vijf dagen strips tekenen. Het is de zekerheid van het ambtelijk bestaan waarom ik nog aan de douane vasthoud; ik ben huiverig voor een bestaan uitsluitend als free-lancer. Als ik nou met strips Uderzo-, Vandersteen- of Van den Boogaard-inkomsten vergaarde, durfde ik het risico wel te lopen om mijn baan eraan te geven. Wat dat betreft zou er een ondersteuningsfonds voor striptekenaars moeten zijn. Studenten krijgen toch ook een beurs? Er zijn nog andere stripplannen waarmee ik rondloop. Ik wil zelf ook gaan schrijven, omdat ik vind, dat de uiteindelijke creatie bij de schrijver ligt. De figuur ligt klaar. Hij is een Amerikaanse musicus, die in de periode december '39 tot november '41 door een groezelig theaterbureautje, denk daarbij aan dat van Hennie Huisman in zijn Soundmixshow, voor een optreden wordt uitgezonden naar bijvoorbeeld Azië. Ik ben zelf ooit in het voormalige Nederlands Indië geweest en heb de drang daar iets mee te doen. In mijn hoofd zie ik al pagina's van deze strip volledig af voor me en de balans tussen tekst en tekeningen is uitstekend; de humor is briljant en hetzelfde geldt voor de decors. Dan denk ik: 'Het beste van mijzelf moet nog komen,' maar wat als ik dit niet waar kan maken? Hoe het ook zij, mocht ik het in de toekomst met strips druk gaan krijgen, dan zal ik niet gauw geneigd zijn een deel van het werk uit handen te geven, hoewel de werkdruk echt te groot kan worden. Daarmee wil ik niets ten nadele zeggen van mensen als Theo van den Boogaard, maar ik vind elk facet van het tekenen van strips gewoon te leuk. Alleen de inkleuring is te tijdrovend. Die wordt nu verzorgd door mijn vriendin Jacqueline. Zij is erg perfectionistisch, wat ten koste gaat van het productietempo. Ik zie het als mijn doel een evenwicht te vinden tussen perfectie en productie.'

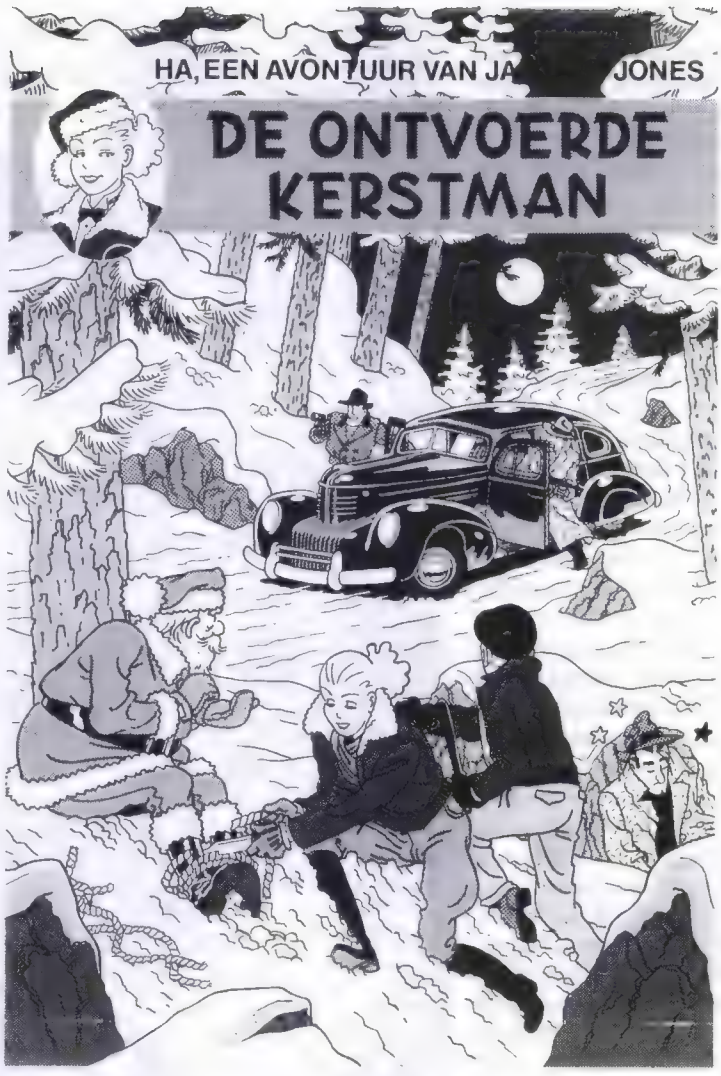

Kerstkaart voor eigen gebruik

***Theo van den Boogaard** werkt net als Eric Heuvel in de* Klare Lijn *en **Martin Lodewijk** schrijft de teksten van* January Jones. *Gezien hun verwantschap met onze jonge hond, geven deze twee oude rotten hun visie op diens werk.*

***Theo van den Boogaard:** 'Eric is een leuk verschijnsel aan het firmament. Hij tekent levendige plaatjes, goed doorvoeld. Al bij zijn binnenkomst in de stripwereld was hij heel ver. Ik heb veel werk van hem gezien, ook realistisch en dan zie je, dat hij de dapperheid heeft om allerlei experimenten aan te pakken. Het gevaarlijke van de Klare Lijn is, dat je andermans idioom kunt overnemen en dat kleeft er bij hem ook wel een beetje aan. Het ligt voor de hand dat je eerst de trucs van de Klare Lijn aanboort, maar daar groeit Eric overheen. January Jones heeft een gekke uitstraling die ik leuk vind. Ik vind het belangrijk dat iemand zijn huiswerk goed doet en dat ontbreekt er bij Eric wel eens aan. In anatomie, compositorisch en qua verteltrant kan het wel eens beter. Je moet streng zijn voor jezelf, maar daar zal hij niet altijd de tijd voor hebben. Toch komt er onherroepelijk een moment waarop je de standen die steeds terugkomen heel goed moet gaan bestuderen. Strips maken is toch de kunst van het doorgaan. Zoals ik geloof ik als eens eerder heb gezegd: Op kosten van de lezer mag je leren tekenen.'*

***Martin Lodewijk:** 'Eric is een praktische tekenaar, zijn werk is meteen te gebruiken. Hoewel hij verhoudingsgewijs vrij onervaren is, doordat hij veel tijd in zijn baan en dus niet in het tekenen kan stoppen, is hij toch zo professioneel, dat je hem niet jarenlang hoeft te coachen. Hij is natuurlijk niet de beste tekenaar ter wereld, maar juist daardoor is hij zo bruikbaar. Ik herinner mij iemand, die perfect een muziekfragment had leren spelen, maar daarmee kan men niet optreden. Al beheers je maar drie akkoorden, zodra er een logisch begin en eind aan je muziekstuk zit, kan dat wel. Eric en ik hebben veel gemeen: interesses en we zijn ook opgegroeid met de zelfde invloeden. Zijn vader bewaarde de* Heroïc Albums *uit de jaren '40, waarin mensen als **Tillieux, Tibet, Greg en Craenhals** begonnen. Zij hadden een professionaliteit die wij ook willen bereiken. Zeg maar: wekelijks een verhaal maken zoals bij de Amerikaanse* Sitcoms. ***Hergé's** vroegste werk was ook louter professioneel, hij tekende geen pagina's voor het museum. Later ontstegen hij en Tillieux de professionaliteit. Wij spiegelen ons daaraan. Eerst en vooral wil Eric duidelijkheid voor de lezer. Daar nog iets aan toevoegen is iets wat he probeert te bereiken, maar geen bewust doel. **Van Gogh** zat ook niet te schilderen met het idee een museum te vullen, maar als je niet probeert door de professionaliteit heen te breken, heb je later wellicht het idee dat je mogelijkheden niet hebt uitgebuit. Eric's doel is denk ik niet de kunst, hij is geen tekenbeest zoals sommige anderen. Eric wil tekenen in dienst van een verhaal. Hij is heel ijverig als je je bedenkt, dat hij ook nog een baan heeft. Zijn werk kan altijd beter, maar dan moet je als een stel schakers elk plaatje gaan analiseren en zien wat voor consequenties het heeft voor het volgende en het eraan voorafgaande.'*

SCHUITEN PEETERS

LA CITE DES OMBRES

«Parfois, moyennant un transport indéfinissable, la puissance de nos sens l'emporte sur ce que nous savons. Le savoir se dissipe comme un songe, et nous voici comme dans un pays tout inconnu au sein même du réel pur.»

-Paul VALERY-

Samaris, Urbicande, Armilia...de Duistere Steden.
Een reeks die zal worden gecontinueerd door middel van een speelfilm. Zoals wij al in het februari-nummer (23e jaargang, nummer 5) schreven, werken **François Schuiten** en **Benoit Peeters** samen aan het storyboard van *La Cité des Ombres*. Een low-budget animatiefilm die in en rond Brussel opgenomen zal worden. De fantastische atmosfeer die wij uit de albums gewend zijn, zal niet opgeroepen worden door buitensporige en futuralistische gebouwen, maar door goed getroffen sfeertekeningen.
De uiteindelijke realisatie berust volledig in handen van Benoit Peeters, terwijl tekenaar Schuiten zich op dit moment uitsluitend met het scenario bezig houdt. Het is nog niet bekend wanneer de film in de bioscoop te zien zal zijn, want de concrete plannen zullen pas gemaakt worden na het gereed komen van het storyboard.
Schuiten werkt momenteel ook aan de decors van *Taxandria*, een speelfilm van **Raoul Servais**, met getekende achtergronden, die als alles meezit volgend jaar uit zal komen.
Hoewel de tekenaar van de *Duistere Steden* veel plezier aan deze projecten beleeft is hij zeker niet van plan het beeldverhaal de rug toe te keren. Hij wil, zoals hij het zelf zegt 'aandacht schenken aan andere zaken die mij interesseren en die ik mooi vind'.
Stripschrift gunt u een blik achter de schermen door het tonen van een gedeelte van het storyboard van de film *La Cité des Ombres*.

TAKE 11 - BINNENSHUIS OVERDAG - STUDIO ZAMIATINE

Shot **92.** Hubertus belt aan bij de fotograaf Zamiatine.

93. Een huisknecht opent de deur.

HUBERTUS

Ik zou de heer Zamiatine willen spreken.

DE HUISKNECHT

Meneer Zamiatine!?...
Heeft u een afspraak, meneer?

HUBERTUS

Nee, het spijt me.

94. De huisknecht laat hem een register tekenen.

DE HUISKNECHT

Als u zo vriendelijk wilt zijn uw naam en beroep te noteren.

HUBERTUS

Het spijt me, maar dat is strikt persoonlijk.

95. Hij wordt naar de wachtkamer gebracht.

DE HUISKNECHT

Als u hier even wacht zal ik kijken wat er mogelijk is.

96. Hubertus beweegt zich door de stampvolle wachtkamer. Iedere bezoeker heeft een voorwerp meegenomen dat gefotografeerd moet worden. Eén man houdt een groot schilderij vast. Flarden van gesprekken zijn nèt hoorbaar.

EEN MAN

(terwijl hij zijn foto's laat zien)
Ja, ik ben een heel goede klant van dit huis.
Ik moet hier al een fortuin hebben uitgegeven.

ZIJN BUURMAN

Ze zijn inderdaad duur, maar ze zijn de besten. Dat staat buiten kijf.

EEN VROUW

Voor een foto is de prijs niet belangrijk.

DE MAN MET HET SCHILDERIJ

U kunt mij gerust geloven als ik u zeg dat het niet gemakkelijk is geweest dit hier mee naar toe te nemen.

97. Hubertus gaat zitten op de enige onbezette stoel, naast een zeer oude dame die nerveus aan haar rok trekt.

DE MAN MET HET SCHILDERIJ

Ik ben verplicht er van te scheiden... Daarom kom ik hier. Er blijft dan tenminste nog iets van over.

DE MAN TEGEN DE OUDE VROUW

Een goede foto is de mooiste herinnering. Mits men zich tot een specialist wendt natuurlijk.

98. De oude vrouw richt zich tot Hubertus.

99. Hubertus loopt naar de andere deur in de wachtkamer.

100. Hij bevindt zich in een lange gang.

DE OUDE VROUW

Houdt u van foto's?...
Ik hou er persoonlijk niet van. Hij brengt mij hier naar toe, omdat hij denkt dat...wat?

DE MAN

Moeder!

DE OUDE VROUW

Men moet mij niet voor een idioot houden. Ik weet heel goed waarom hij die foto wil. Hij denkt dat ik niet lang meer...

DE MAN

Hou je mond, hou je mond toch!

HUBERTUS

(terwijl hij opstaat)
Excuseert u mij!

101. ...werpt een blik in een van de zalen...

102. ...en blijft versteend staan als hij het vreemde schouwspel dat zich voor zijn ogen afspeelt in zich opneemt.

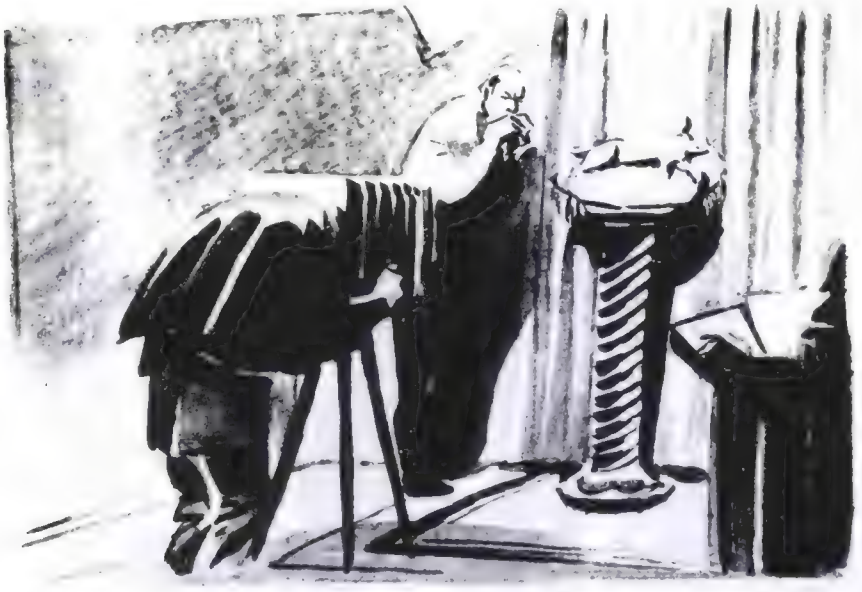

103. Een dode kat ligt pompeus opgebaard op een kunstzinnig verlichte sokkel. De eigenaar staat er luid snikkend bij.

DE FOTOGRAAF

Er is nog te veel licht. Een grijs filter graag!

104. Hubertus loopt verder door de gang en ziet een andere scène in een andere opnameruimte.

105. Een man poseert ernstig naast een afschuwelijk beeld in schreeuwerige kleuren.

DE FOTOGRAAF

Nee, laat dat. Rechtop staan!

106. Een luide stem doet Hubertus opschrikken.

DE MAN

En, meneer Tucholsky, interesseert u zich voor fotografie?

107. Hij draait zich om en staat voor een reus van een man.

HUBERTUS

Bent...bent u Zamiatine?

ZAMIATINE

In hoogst eigen persoon. Ik heb weinig tijd. Wat wilt u van mij?

108. Zamiatine blaast de rook van zijn sigaar recht in zijn gezicht.

HUBERTUS

Ik werk bij de Archieven en ik...

ZAMIATINE

Welke archieven, meneer Tucholsky? De Archieven zijn hier overal.

109. Zamiatine leidt Hubertus naar zijn kantoor.

HUBERTUS

Fotografische restauratie. Het dossier Rovira.

ZAMIATINE

Dat zegt mij niets. Kom binnen en leg me alles eens uit.

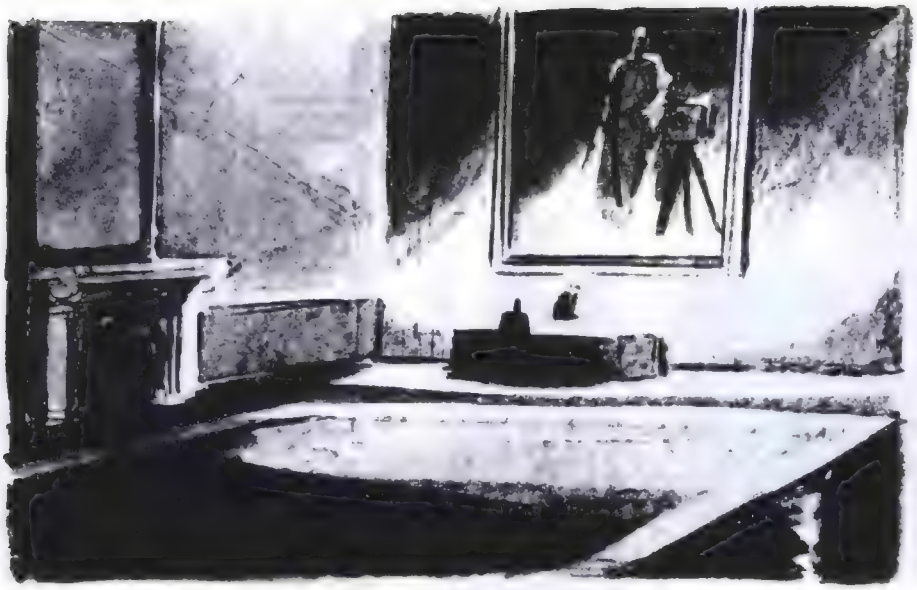

110. Het kantoor van Zamiatine is gigantisch. Achter in de kamer hangt een kolossale foto, waarschijnlijk het portret van zijn vader, staand naast zijn eerste fototoestellen.

ZAMIATINE

Ik zal heel duidelijk zijn, meneer Tucholsky. Als beëdigde fotografen zijn wij gebonden aan ons beroepsgeheim. Een kleine misstap is al voldoende om ons van onze functie te ontheffen.

111. Zamiatine geeft de documenten terug die hij eerder van Hubertus ontving.

ZAMIATINE

De documenten waar u van spreekt zijn in zo'n slechte staat dat ik ze niet herken en ook niet wil herkennen. Mijn familie bekleedt al drie generaties de functie van fotograaf. Ik heb niet de intentie om onze goede naam op het spel te zetten, alleen maar om aan uw gissingen tegemoet te komen.

112. Hubertus antwoordt met luide stem, zonder zich van zijn stuk te laten brengen.

HUBERTUS

Er is met die beelden geknoeid, daar is geen twijfel aan. Er moeten hier nog sporen van deze zaak terug te vinden zijn. Laat mij tenminste uw registers raadplegen.

113. Zamiatine begint zijn zelfverzekerdheid te verliezen.

ZAMIATINE

U schijnt de taak van de fotografie in deze stad niet te begrijpen.

114. Hubertus springt woedend op.

HUBERTUS

Integendeel, ik krijg de indruk dat ik het juist veel te goed begrijp. U gebruikt uw macht om bepaalde handelingen te verbergen...

ZAMIATINE

Zwijg! U weet niet waar u het over heeft.

HUBERTUS

Ik waarschuw u, meneer Zamiatine, dat ik dit tot op de bodem zal uitzoeken.

115. Verslagenheid maakt zich van de fotograaf meester. Met trillende hand omklemt hij zijn sigaar, terwijl hij bijna zonder te articuleren op zachte toon spreekt.

ZAMIATINE

Dat zou u niet moeten doen... Wees voorzichtig!

HUBERTUS

Dit is het toppunt, u bedreigt mij!

ZAMIATINE

Wat doen jullie daar? Sinds wanneer kunnen jullie zonder toestemming in mijn kantoor komen? Donder op! Iedereen! U ook, meneer Tucholsky!

116. Zamiatine hervindt zich gedeeltelijk als hij enkele assistenten opmerkt, die dichterbij zijn gekomen om naar hem te luisteren.

117A. (IEDEREEN LOOPT WEG) Langzaam loopt de kamer leeg. Hubertus begeeft zich met zijn dossier in de hand naar de uitgang.

DE VROUW

Komt u hierheen meneer, ik ga met u mee... *(fluisterend)* Herkent u mij niet?

117B. Een oude vrouw spreekt hem aan.

117C. Zij loopt naast Hubertus en spreekt zachtjes tegen hem.

DE VROUW

Wij hebben elkaar gisteren ontmoet…in het 'Théâtre des Femmes'. Herinnert u het zich? U heeft lef, dat is prima, maar wees toch vooral voorzichtig.

117D. Zij blijven een ogenblik in de deuropening staan. Op de achtergrond discussiëren de assistenten onderling.

DE VROUW

Als ik u was zou ik de stad De Brok bezoeken. Blok F. Derde verdieping. Daar moet u datgene kunnen vinden waarnaar u op zoek bent.

HUBERTUS

Waarnaar ik op zoek ben… Maar ik weet zelf niet…

DE VROUW

Onthoud dit goed: Stad De Brok, blok F, derde verdieping… *(luider)* Goedenavond meneer!

117E. Zij sluit de deur.

Tekeningen: F. SCHUITEN * Tekst: B. PEETERS

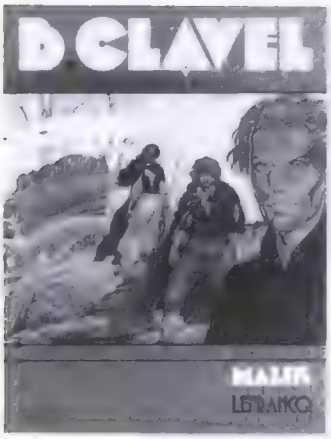

Collectie Ecrivains 1: Het seizoen der wolven

Malik & Clavel
Lefrancq 1989
ISBN 90-71987-15-9
Prijs f 9,95
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Guyon Mathieu is een eenvoudige stoker in een zoutziederij ten tijde van de Franse tienjarige oorlog in de zeventiende eeuw. Als hij door pater Bossy gevraagd wordt met hem mee te gaan naar de barakken van *Le Beline*, twijfelt hij niet lang. Ondanks de weinig aantrekkelijke baan als grafdelver in een gebied waar de pest heerst, neemt hij het aanbod aan. Tijdens de reis wil hij er vandoor gaan om mee te vechten in de oorlog, maar zijn metgezel weerhoudt hem door Guyon de strengste straf met hevige pijnen te schilderen. In de barakken wordt Guyon al meteen met een nieuw slachtoffer van de pest geconfronteerd. Daar ontmoet hij ook de mooie Antoinette waarvan gezegd wordt dat ze een heks is. Guyon komt hier tussen twee partijen te staan; aan de ene kant de gelovigen die menen dat het geloof hen zal redden van de pest en aan de andere kant zij die geloven in de bescherming van de maretak, symbool van hekserij. Guyon neemt geen beslissing maar kijkt alleen toe terwijl de strijd doorgaat. Helaas voor hem wordt hij het slachtoffer en eindigt hij aan de galg.

Dit meeslepend relaas verscheen oorspronkelijk als roman in de vijfdelige cyclus *Les Collonnes du ciel* in 1976. **Bernard Clavel**, Frans cineast en schrijver, schreef dit verhaal waarin de gewone burger centraal staat. **Malik**, bekend van *Archie Cash*, *Blue Bird* en *Cupido* verstripte dit verhaal. Zijn stijl is realistisch en levendig met veel gevarieerd kleurgebruik.

Al vaker werd zogenaamde klassieken in strip vertaald, maar niet altijd lenen romans zich hiervoor. Ik heb het oorspronkelijke werk niet gelezen, zodat ik niet kan beoordelen in hoeverre Malik geslaagd is in zijn bewerking. *Het seizoen der wolven* is echter te oppervlakkig om werkelijk te boeien. Misschien heeft Malik om het verhaal enigszins te beperken, te veel in het oorspronkelijk scenario moeten snijden. Daarmee is wel de plotselinge overgang naar de rechtszaal te verklaren waar ik het idee had dat er pagina's ontbraken. Het geheel gaf een onbevredigd gevoel dat misschien in een volgend deel opgelost wordt.

Uitgeverij Lefrancq die binnen korte tijd verschillende titels op de markt bracht, wil in de serie *Collectie Ecrivains* meer van dergelijke vertalingen uitbrengen, o.a. van **Tom Sharpe**. De vraag is of men op deze boeken staat te wachten. De tijd zal het ons leren.

RT

Het jaar van het bloed

Ferrandez
Casterman 1989
ISBN 90-303-8199-X
Prijs f 24,90
(80 pagina's, kleur, h.k.)

Inleiding van **Jean-Claude Carrière** over Algerije in 1871 en 1960 toen de Fransen daar voor 'de goede zaak' vochten voor, jawel, de democratie. Het boek omvat 5 hoofdstukjes, voorafgegaan door wonderschone tekeningen en gouaches van Zuid-Frankrijk en Algerije.

Nice, 2 juni 1871. De bediende Amélie krijgt een brief van een oude bekende, de voormalige luitenant Victor Barthélemy, die haar verzoekt zijn vrouw te worden en mee te gaan naar Algerije om een nieuw leven te beginnen. Behalve dit feit wekt de brief reminiscenties aan gebeurtenissen rond de Italiaanse revolutionair *Garibaldi*, die er toe hebben geleid dat vele Fransen dienst nemen om de republiek te redden. Echter, door de oorlog met de Pruisen en de daardoor onhoudbare toestand rond Parijs, dat dreigt te worden uitgeleverd aan de Pruisen, komen het volk en de commune van Parijs, het Franse revolutionaire bewind van 18 maart 1871 tot en met 28 mei 1871 in opstand. Door verdeeldheid onderling en door ingrijpen van de regering Thiers wordt de commune gesmoord in bloed.

Barthélemy, overgelopen naar de communards, omdat hij tijdens de schermutselingen niet op zijn landgenoten wenst te schieten, wordt door zijn oude regimentscommandant van een wisse dood gered. Deze commandant doet hem het voorstel mee te gaan naar Algerije. Daar zal Victor proberen een concessie los te krijgen voor een stukje grond. Zijn ex-commandant heeft aldaar een functie als bemiddelaar bij het Bureau Arabe in het door opstanden verscheurde Kabylië. Barthélemy en zijn Amélie reizen als colons

met hem mee. Naïef denkt het tweetal dat zij als bewerkers van de Afrikaanse grond van harte welkom zullen zijn. Niets is minder waar. De Kabylen bereiden een opstand voor tegen hun Franse overheersers. Amélie, toch weer werkzaam als bediende en wasvrouw, terwijl Victor zwoegt als een soort houtsprokkelaar, wordt door de Kabylen ontvoerd en lijkt voorbestemd één van de vele vrouwen van de Caïd te worden. Het verzet wordt voorlopig gebroken door de Franse overmacht. Amélie en Victor krijgen alsnog een stukje grond van moegestreden kolonisten die terugkeren naar Frankrijk. En zie: de leiders van het verzet gefusilleerd en de dorpen platgebrand, grond geconfisceerd, dus heerst er VREDE – de kolonisatie zal zegevieren. Victor, ooit strijder voor de vrijheid en de commune, is zijn onschuld kwijt en is grondbezitter en werkgever geworden.

Maar de prijs die hij betaalt is hoog en zal in de loop der jaren nog stijgen. **Ferrandez** is dè auteur van het kleine leed. Tegen een achtergrond van politieke intriges schetst hij met weinig beelden dramatische gebeurtenissen (zie bijvoorbeeld: *Het Achterland*), waarin de kleine mens een speelbal is van hogere maar aardse krachten. Hij laat zich willoos leiden van slagveld naar slagveld, naar oorden waar hij niet thuis is. Kortom de volledige autonome mens bestaat niet in de optiek van Ferrandez. Verhaaltechnisch heeft Ferrandez op een enkel punt te veel hooi op zijn vork willen nemen. Binnen het stripverhaal van zestig pagina's (de rest wordt opgevuld met gouaches, oude foto's uit het koloniale tijdperk en schetsen) heeft hij teveel willen vertellen. Vooral de inleiding over de commune van Parijs is te fragmentarisch; weliswaar vormt dit slechts de aanzet tot het werkelijke drama in Algerije, maar de lezer kan blijven zitten met veel vragen over die gebeurtenissen in het Frankrijk van 1871. Verder is Ferrandez met distantie te werk gegaan. Hij heeft zich niet verloren in zijn onderwerp. Met de nodige relativering laat hij zijn genuanceerde mening doorklinken. Daarbij breekt hij een lans voor zowel de Kabylen als voor een onzekere toekomst. Ondanks bovengenoemde aanmerking heeft Ferrandez een kritische strip afgeleverd, die aan het denken zet over onderdrukkende systemen. Zijn tekenstijl is ruw en ongepolijst, dus

schetsmatig realistisch; hij werkt regelmatig met afwijkende kaders, met short en long shots, zeer filmisch. Aparte vermelding verdient de lettering: voor het door de Fransen gesprokene worden kapitalen gebruikt; de taal der Kabylen wordt weergegeven door een klein krullerig schrift dat de indrukken van het Arabisch weergeeft. De vormfreaks kunnen likkebaarden want het album heeft een harde kaft met een posterachtige omslag.

RB

Johan en Stefan 4: De sigaren van koningin Thia

De Moor
Casterman 1989
ISBN 90-303-4204-8
Prijs ƒ7,95
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Dit album verscheen in 1956 voor het eerst. De reeks was toen nog getiteld *Nonkel Zigomar, Snoe en Snolleke* en dit avontuur heette *De sigarillos van koningin Thia*. Van oorsprong een krantestrip, zijn de losse stroken genummerd, waardoor blijkt dat toen al 4 stroken (9-12) ontbraken. Vele jaren later bezorgde *De Dageraad* in de Magnumreeks een slechte herdruk, waarbij zelfs 12 stroken ontbraken (9-12 en 113-120). Door een initiatief van **Paul Rijperman**, die de anderstalige edities van deze reeks uitgeeft, brengt Casterman nu een prachtige nieuwe editie: voor het eerst in kleur en met aanmerkelijk ingekorte nieuwe tekst. Veel fraai Vlaams ging daardoor verloren, maar het verhaal wint er wel door aan vaart. Het meest verrassend is echter De Moors tekenwerk dat (mede door de kleur?) als nieuw is en ijzersterk van techniek en helderheid. De nieuwe uitgave mist overigens ook weer 11 stroken (116-120 en 188-193) maar telt ook wat nieuwe, terwijl nu voor het éérst de stroken 9-12 afgedrukt zijn! Wie dus de volledige oorspronkelijke versie wil bezitten zal dus ook dit album moeten kopen.

HB

Coutoo

Andreas
Blitz 1989
ISBN 90-5165-035-3
Prijs ƒ24,95
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Wie is de geheimzinnige *Coutoo*, de krankzinnige, maar fascinerende moordenaar, die bezeten van zijn vrijheid is, niet gebonden door wet of moraal? Wat drijft hem tot zijn daden? Wat is de rol van de simpele *Toby-Toby* in de moorden en wat willen zijn woorden zeggen? En...waar is inspecteur *Carl Kraft*? Waar is *Craig Hingle*?
Joe Kraft, zoon van Carl, raakt meer en meer betrokken bij de zaak. Een uiterst gecompliceerde zaak, waar fysiek en psychisch, realiteit en verbeelding, in elkaar verward raken. Waar plaats en tijd hun belang verliezen...leugens blijken. Ook de oplossing is, als het een oplossing is, tijdelijk en onbelangrijk in het geheel. Het eind is, zelfs voor een strip van dien aard, zeer open.
Ik zal niet trachten de plot uit te leggen. Ik weet eigenlijk niet eens of ik dat wel kan. Het kan, als ware het een gedicht, geïnterpreteerd worden, dus elke lezer heeft het voorrecht zijn eigen interpretator te mogen zijn. Wel raad ik aan, het album een aantal malen door te werken, alvorens men zich daar aan waagt.
Het meest opvallend en sprekend is de verwording van de gezichten; in elke dialoog vervagen verschillen, verzwakken gezichtstekenen. Dit versterkt het mysterie; een ieder kan de de dader zijn. Grenzen vervagen, nog eerder in beeld dan in tekst. De dialogen, hoe belangrijk ook, zijn ondergeschikt aan de 'schrijfmachinetekst', die verwoordt, verwoorden moet. En dan geweld, veel geweld; dood en bloed. Bloed, het enige heldere en klare in een duister geheel.

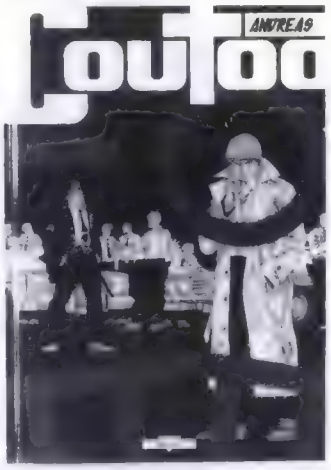

Mijn God, wat is dit mooi!

PdB

Francesco

Dulieu
Vrij Geestesleven 1989
ISBN 90-6038-281-1
Prijs ƒ24,90
(200 pagina's, s.k.)

Jean Dulieu is bij de striplezers vooral bekend als de bedenker van Paulus de Boskabouter. De Paulus-boekjes vormen ook het grootste deel van zijn oeuvre, maar daarnaast is er het buitenbeentje Francesco.
Met Francesco voegde Dulieu een titel toe aan het in 1956 al zeer grote aantal boeken dat is geschreven over de heilige Franciscus van Assisi. Oorspronkelijk verscheen het boek bij uitgeverij Van der Peet, maar ondanks de goede kritieken werd het boek nauwelijks verkocht.

Twee herdrukken (Ploegsma 1965, Van Holkema & Warendorf 1976) kenden evenmin succes. Sinds vorig jaar ligt de vierde editie, ditmaal verschenen bij Vrij Geestesleven, in de boekhandel.

Dulieu kwam op het idee om Francesco te schrijven, nadat hij bij een reis door Italië het plaatsje Assisi passeerde. Assisi, de plaats waar in 1189 Franciscus werd geboren als zoon van een lakenkoopman. Hij leidde een onbezorgde en levenslustige jeugd totdat hij bij een oorlog tussen Perugia en Assisi gevangen genomen werd en een jaar moest doorbrengen in een kerker. Hier ontstaan bij Francesco de eerste twijfels over zijn manier van leven en kort na zijn vrijlating volgde de bekering. Franciscus deed afstand van al zijn aardse bezittingen en deze houding inspireerde een groot aantal mensen. Zijn navolgers gingen zich minderbroeders noemen en spoedig ontstond ook een orde van nonnen die zich aansloot bij de ideeën van Franciscus. Aanvankelijk kreeg Franciscus steun van de Paus, maar langzaamaan moest hij lijdzaam toezien hoe zijn orde werd ingepalmd door de grote Rooms-Katholieke kerkelijke macht.
Heel de levensloop van Francesco wordt chronologisch door Dulieu beschreven. Hij doet dit in een sobere, wat kinderlijke stijl en sommige stukken zijn ronduit saai en vervelend. Dulieu toont zich in Francesco geen briljant schrijver. Hij lijkt allereerst bezield door de gedachte om blijk te geven van zijn bewondering voor de heilige.
Door de eeuwen heen heeft Franciscus van Assisi gelovigen

geïnspireerd en dat heeft, zoals ik al vermeldde, geleid tot een stroom boeken over zijn persoon – nog onlangs verscheen de roman Een man uit het dal van Spoleto van Helene Northenius – en Dulieu voegt hier weinig aan toe. Francesco is een leesbaar boek en overtuigend in de eerste gedeelten wanneer Dulieu Francesco's jeugd en bekering beschrijft, maar in de latere gedeelten weet hij te weinig afstand te nemen van zijn bewondering voor Francesco om diens karakter overtuigend te beschrijven. Franciscus was een mens als de anderen en het beschrijven van de misschien wat minder aangename kanten van zijn persoon doet geen afbreuk aan de werken die hij tot stand heeft gebracht en de gigantische invloed die hiervan uit is gegaan op het geloofsleven. Integendeel, het had Dulieu's werk heel wat overtuigender gemaakt.

HP

Sophie 18: Don Giovanni

Jidéhem
Dupuis 1990
ISBN 90-314-1336-4
Prijs ƒ7,50
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Don Giovanni is de naam van een fameuze operette van **Mozart**, tegelijkertijd is het de titel van het achttiende boek van Sophie. Onlangs verscheen dit nieuwe deel bij uitgeverij Dupuis en dat is hoogst opmerkelijk omdat het alweer vijf jaar geleden is sinds we voor het laatst van haar hebben gehoord (met het verschijnen van deel 17, *Sophie en Co*).
Even had ik de hoop dat het na 1985 dan ook afgelopen zou zijn met deze strip van **Jidéhem**, maar neen, de uitgever 'trakteert' ons op een nieuw deel. En misschien is dit wel de voorbode van nog meer Sophietjes. Het probleem met dit soort reeksen is dat de uitgever en tekenaar denken dat een strip na 18 delen nog steeds leuk is. Welnu, dat is dus niet het geval.
Maar laat ik eerst even vertellen waar het allemaal om gaat:
Sophie en haar vader, de uitvinder Karapolie, bezoeken na een avondje bios een veiling van rekwisieten en toneelspullen van de vermaarde acteur Charles van Dijk.
Daar vindt een hevige strijd plaats om een bepaalde koffer. De gepensioneerde Serafijn Schaap weet de koffer echter in de wacht te slepen. Dit zeer tot het ongenoegen van een bende schurken, die meteen al op straat een poging doet om de koffer te bemachtigen. Sophie en haar vader weten dat maar net te voorkomen. Ze brengen het slachtoffer naar huis en daar krijgen ze een uitgebreide collectie toneelspullen te zien. Schaap blijkt een verwoed verzamelaar te zijn van het werk van Van Dijk.
Eenmaal thuis komt onze heldin tot de ontdekking dat ze vergeten is een foto van Charles van Dijk in zijn rol als Don Giovanni terug te geven aan Schaap. Daags erna besluit ze samen met Starter en Zoef de prent terug te geven aan de verzamelaar.
Inmiddels hebben de schurken Schaap overvallen en blijken ze ook verantwoordelijk te zijn voor de inbraak en vernielingen in de nationale schouwburg. Het is de dieven om de foto van Don Giovanni te doen. Maar wat ze er nu precies mee willen blijft geheimzinnig. Aan Sophie en Starter de taak om dat tot op de bodem uit te zoeken en de schurken in te rekenen.
Flauw. Dat is de enig juiste typering voor Don Giovanni. Voorbeeldje van de humor die gebezigd wordt: Vader Karapolie houdt zijn dochter een porceleinen Mingbord uit de Zhengdetijd onder de neus. Sophie maakt daarop een opmerking: 'Nou zeg, dat is oud! Staat er ook bij of dat bord in de afwasmachine mag?' en ze ligt helemaal in een deuk. (Tja...)
En ach, dat meisje is zo braaf en zo welopgevoed! Komt ze net terug van een bezoekje aan Schaap, wil ze net aan tafel schuiven, maar 'Ik moet even mijn jasje uit doen, het weghangen en daarna mijn handen wassen'. Ieks... De enige figuur die nog weleens een glimlach wil doen ontspruiten is commissaris Argwaan. Maar om nu speciaal voor hem het album te kopen...

PB

Kronieken van de onlogica

Prado
Arboris 1990
ISBN 90-343-2164-9
Prijs ƒ24,90
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Ik haat honden. Nou en?
Nou en? Het is iets dat je niet moet zeggen in gezelschap van fanatieke hondenliefhebbers, want ze scheuren je aan stukken. Gelukkig niet zo letterlijk als dat gebeurt in Prado's Kronieken van de onlogica, maar toch...mensen kunnen ongelooflijk onverdraagzaam zijn. En ongelooflijk onlogisch handelen.
Een jonge man die ziet hoe een hond een pad in het park verontreinigd en er iets van zegt, krijgt eerst de baas, daarna de hond over zich heen en daar blijft het niet bij, de hondse vuilspuiter krijgt hulp van zijn vriendjes van uiteenlopende kinologische aard en van de man blijft weinig over. De restjes worden afgevoerd naar het ziekenhuis. Wie denkt dat hiermee het verhaal is afgelopen vergist zich, het kan nog gekker, maar meer vertel ik niet.
Absurd? Zo veel verschilt de wereld die Prado ons voorspiegelt niet van de onze. Heb jij wel eens gezien dat iemand in de bus mishandeld wordt? En wat deed je? Een man die er achter komt dat een kind door zijn vader wordt mishandeld wordt uitgemaakt voor pedofiel wanneer hij er iets van zegt, voetbalfans die de scheidsrechter afmaken worden tot ereburgers van de stad benoemd, de politie geeft bekeuringen aan de verkeerde mensen terwijl aanrijders vrijuit gaan. Absurd?
In Kronieken van de onlogica trekt Miguel Angel Prado (1958) één lijn door. Grenzen die wij nog net weten te hanteren worden verlegd. Door dit te doen laat de tekenaar zien hoe absurd wij ons nu al soms gedragen en hoe normen makkelijk steeds verder vervagen. En dat is schokkend, maar ook grappig. Want zeg nu eerlijk: je bent zelf toch niet zo als de mensen in het boek?
Van het werk dat de jonge Spaanse tekenaar Miguel Angel Prado tot nu toe heeft gepubliceerd is Kronieken van de onlogica zeker het beste. Niet alleen in zijn verhalen, ook in zijn tekenwerk toont Prado zich een oorspronkelijk talent, waar we hopelijk nog veel van zullen horen. Met Kronieken van de onlogica als nieuw deel in de Luxereeks deed Arboris een uitstekende keuze.

HP

SUCKER OF THE CENTURY
THE OPPOSITE
THE OPPOSITE IS AROUND THE OPPOSITE ALWAYS SHOWING THE OPPOSITE IS IN TOWN.....
KROOOM
MY MIND IS A COMPLICATED ONE IN THE SUMMER I'M READING BOOKS INSTEAD OF HAVING FUN I LIKE TO DO THE OPPOSITE WHILE ANY OTHER GUY'S LYING IN THE SUN NO COMPLAINS ON MY SHIRT DON'T KNOW THE MAGIC WORD NO PLATINUM CREDIT CARDS OR FUNNY PONYTAILS IT'S STRANGE BUT I CAN'T HELP IT I ALWAYS WANNA DO THE OPPOSITE SO WHEN SHE WANTS TO DO THE TWIST I ALWAYS WANNA DO THE OPPOSITE MY GIRL IS A VERY MODERN GIRL SHE ALWAYS COOKS MY MEALS YES SHE DOES IT ALL I LIKE TO DO THE OPPOSITE SO WHEN SHE MAKES ME SOUP I WANNA HAVE SOMETHING MORE SUBSTANTIAL LIKE SLIPPERS AND A PIPE UP TEMPO THRU' THE NIGHT CHAMPAGNE FOR BREAKFAST A GOOD MORNING PILLOW FIGHT THE OPPOSITE IS AROUND THE OPPOSITE ALWAYS SHOWING THE OPPOSITE KEEPS ME GOING.

Nederlandse superheld

'Is it a comic book? Is it a CD? No, it's the sucker of the century!!', lezen we achterop het nieuwste produkt van *Gruppo Sportivo*. Maar in feite is het alle drie waar. De spil van deze Nederlandse formatie, **Hans Vandenburg**, mag in zes wervelend spectaculaire tekeningen optreden als titel-, super- en vooral anti-held. De 36-jarige **Guus Calicher** heeft ze gemaakt in samenspraak met zijn broer Peter, tevens keyboardspeler van Gruppo en zij refereren zowel aan de clichés die van toepassing zijn op de doorsnee superheld als aan de evenzovele liedjes die op *Sucker of the century* te beluisteren zijn. Het werk van Calicher zou bij DC of Marvel zeker niet misstaan. 'Door deze te gekke opdracht heb ik de Amerikaanse comic herontdekt. Ik vind ze geraffineerd, knap getekend en dat ondanks het hoge tempo waarin men werkt. Ik denk er hard over om eens wat Amerikaanse uitgevers met mijn strips te benaderen, want ik zie het daar, mede gezien de grote markt, als stripmaker beter zitten dan hier. Maar het kan ook interessant zijn om te zien wat **Rijperman** met mij van plan is, die mij heeft gecontacteerd naar aanleiding van mijn publicaties in het amateurblad *Striptuur*. Daar loopt men trouwens ook met vage plannen om albums uit te gaan geven of misschien een portfolio van *Sucker of the century*,' aldus Guus Calicher.

NU

Stripsnippers

Het blad *Stripsnippers* bestaat niet meer. De pogingen van de redactie van de knipselkrant om voldoende abonnees te werven en zodoende het blad te kunnen voortzetten zijn gestrand. Het benodigde aantal abonnees werd bij lange na niet gehaald, waardoor besloten is een punt te zetten achter het blad. Jammer, want het was een grote informatiebron voor stripminnend Nederland.
De abonnees die reeds een geldbedrag hadden overgemaakt krijgen dit zo snel mogelijk teruggestort.

AvO

advertentie

Te koop gevraagd: Donald Duck weekblad. Jaargang 1953 en 1954. Tel. 058-673649

Futuropolis zet punt achter X

Uitgeverij *Futuropolis* is gestopt met de collectie *X*. Dit was een reeks boekjes op klein formaat die vooral bedoeld was om jong talent een kans te geven met korte verhalen te debuteren. Om te voorkomen dat de publicatiemogelijkheden voor jong talent helemaal wegvallen, wordt gewerkt aan de opzet van een tijdschrift.

HP

AGENDA

23 maart t/m 28 april
5 mei t/m 2 juni
Expositie Don Lawrence, De Noorman, Nijmegen.
14 t/m 17 juni
4e Stripfestival, Erlangen, Duitsland.
23 juni t/m 28 juli
Expositie Don Lawrence, De Jacobijn, Haarlem.
21 t/m 29 juli
5e Stripfestival, Koksijde, België
28 juli t/m 19 aug.
Expositie Mattotti, Galerie Witt, Dordrecht.
19 augustus
Stripfestijn op het Scheffersplein, Dordrecht.
19 augustus
Expositie Don Lawrence, Taveerne Ter Merwe, Dordrecht.
1 en 2 september
5e Brabants Stripspectakel, Zaal Valkencourt, Valkenswaard.
15 t/m 18 november
Bédéciné 90, 6e Festival du dessin animé et de la bande dessinée, Illzach, Frankrijk.

WONDERLAND
STRIPS EN SCIENCE FICTION
GESPECIALISEERD IN COMICS
SOEMBAWASTRAAT 54A, 1095 XC AMSTERDAM
020-94 35 62

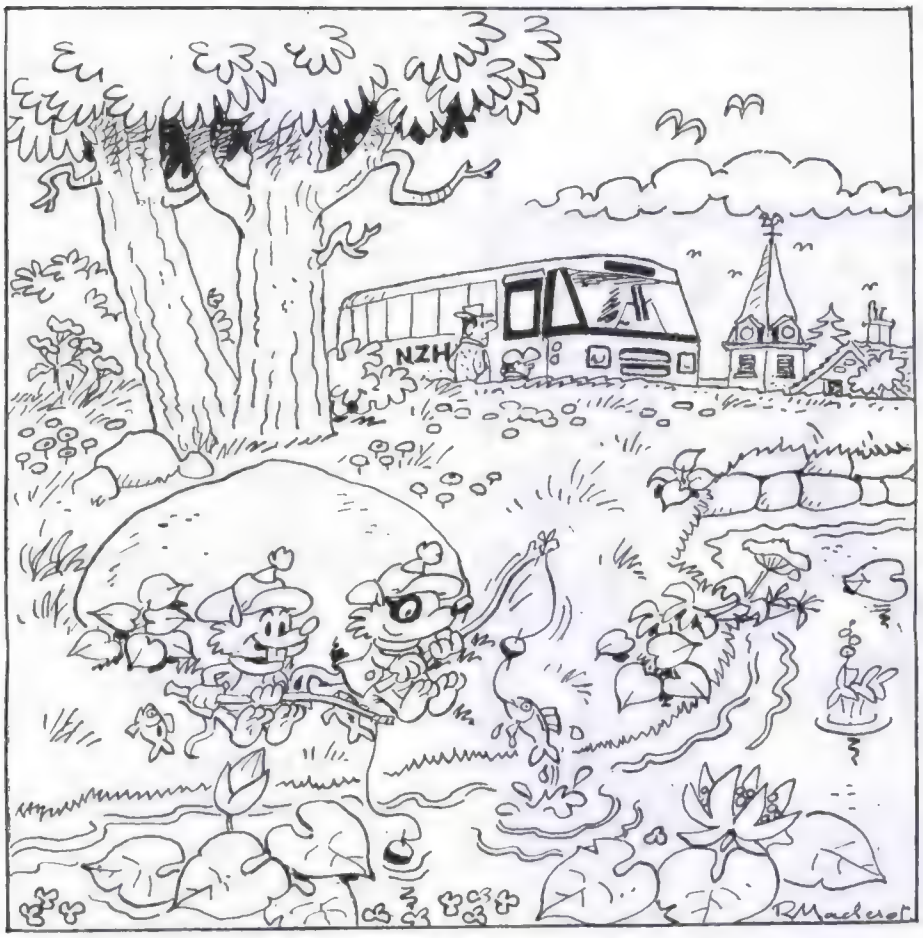

Flitsen

Deel 7 van *Lester Cockney* **zal het laatste zijn dat door Lombard wordt uitgegeven. Hierna zet** Franz **de serie voort voor uitgeverij Glénat.** ★ Franz **zal overigens ook de** *Jerry Spring*-**reeks van** Jijé **voort gaan zetten. De scenario's zullen worden geschreven door** Bocquet. **Uitgever van de nieuwe Jerry Spring-albums wordt** *Les Humanoïdes Associés*. ★ Mézières **en** Christin **werken ook aan een strip voor Les Humanoïdes.** ★ Loisel **werkt aan een stripversie van** *Peter Pan*. ★ Marvano **gaat romans verstrippen. Voor Dupuis werkt hij aan drie strips naar romans van de Franse schrijver** Sullitzer **en voor Penguin gaat hij** *Dracula* **illustreren.** ★ **Ook** René Follet **gaat een roman in stripvorm maken.** *Paddy* **van** Loup Durand **zal gaan verschijnen bij Lefrancq.** ★ **En dan is er** Vicomte, **hij gaat de roman** *Le bonheur est dans le crime* **van** Barbey d'Aurevilly **illustreren.** ★ Aidans **pakt een oude serie van** Greg **op:** *Bernard Prince*. ★ **Tevens bereidt hij een nieuwe strip voor, die bij** *Le vaisseau d'argent*, **de uitgeverij van** Godard, **zal gaan verschijnen.** ★ **Intussen schrijft** Greg **ook scenario's voor** Mic Delinx. **Het wordt een strip met de pinguin** *Alfred* **in de hoofdrol.** ★ **En** Greg **zit echt niet stil. Hij bereidt ook een strip voor met** Michel Blanc-Dumont. **Een western?** ★ Jacques Martin **heeft, meldt een niet zo betrouwbare bron,** *Alex* **met pensioen gestuurd.** ★ Juillard **werkt voor** *Futuropolis* **aan illustraties voor een roman van** William Faulkner: *Tandis que j'agonise*. ★ Griffo **zal nog één verhaal van** *Munro* **tekenen, hierna neemt een ander deze Dupuis-serie over.** ★ *Soda* **krijgt ook een nieuwe tekenaar. Het wordt** Gazotti, **die nu nog als assistent werkt van** Tome **en** Janry. ★ **Bij** *Les Humanoïdes Associés* **gaat een tweede reeks verschijnen van** Bess **en** Jodorowski: *Anibal 5*, **een SF-strip.** ★ Eddy Paape **gaat de serie** *Tiger Joe* **van** Hubinon **en** Charlier **voortzetten. De verhalen worden - hoe kan het ook anders, geschreven door** Greg. *Lefrancq* **zal de albums uitgeven nadat al de oude verhalen in boekvorm zijn verschenen.** ★ Paape **is tevens samen met** Duchateau **bezig aan een nieuwe strip.** *Rom*, **het katachtige wezen uit het verhaal** *Moord in 2012* **in het laatste** *Luc Orient*-**album, zal de hoofdrol gaan spelen in een aantal korte verhalen die zullen worden voorgepubliceerd in Kuifje.**

Macherot bij NZH

De *NZH* heeft - zoals we inmiddels van deze firma gewend zijn - opnieuw een striptekenaar opdracht gegeven een cover te ontwerpen voor het nieuwe busboekje en de diverse jaarverslagen van dit vervoersbedrijf.
Na in voorgaande jaren gebruik te hebben gemaakt van de kwaliteiten van onder anderen **Willy Vandersteen, Hans G. Kresse** en **Marten Toonder** is dit jaar de keus gevallen op **Raymond Macherot**.
Wie volgt?

AvO

Pa Pinkelman

Binnenkort liggen de strips van *Pa Pinkelman en Tante Pollewop* weer in de boekhandel. Dat is een van de nieuwtjes die we voor u verzamelden op de voorjaarsbeurs *Vers voor de Pers*.
De strips van Pa Pinkelman en Tante Pollewop werden vanaf 1945 voor de Volkskrant getekend door **Carol Voges** naar scenario's van **Godfried Bomans**. Een herdruk naar aanleiding van een televisieserie verscheen eind zeventiger jaren. De tiende en achtste druk van de deeltjes 1 (Pa Pinkelman) en 2 (Tante Pollewop) zijn als het goed is in april verschenen. De boekjes kosten *f*19,90 en tellen respectievelijk 176 en 112 bladzijden. De herdrukken worden uitgegeven door *Amber*.
Bij uitgeverij *Aramith* gaat een boekje verschijnen met opstellen over muziek van **Hans Onno van den Berg**. Niet zo interessant voor Stripschriftlezers, ware het niet dat voor het omslag gebruik is gemaakt van één van de door **Joost Swarte** getekende kinderpostzegels. *Waarom muziek?* verschijnt in augustus en gaat *f*19,90 kosten.
Van **Peter van Straaten** staat alleen proza aangekondigd. Bij de *Arbeiderspers* is in maart de nieuwe verhalenbundel *Dames en heren* verschenen (*f*29,90) en *De Harmonie*

HET VAK

Ons is gebleken dat veel mensen die beroepsmatig met stripverhalen te maken hebben, Stripschrift lezen.
Hoewel Stripschrift een blad is en moet blijven voor de geïnteresseerde leek, streeft de redactie er naar om ook voor 'het vak' een interessant blad te maken. Dit proberen wij tot uiting te brengen in een aantal vakbladartikelen dat we al gepubliceerd hebben en dat nog op het programma staat en in deze nieuwe rubriek die in dit nummer van

kondigt *Die Agnes* aan, het derde deel van het Vrij Nederland-feuilleton (*f*19,90).
De Harmonie kondigt ook een vijfde deeltje aan van **Joost Swarte**'s *Niet zo maar zo* (*f*14,90), een herdruk van deel 2 (*f*14,90) en de nieuwe *Heinz* getiteld *Broeder Heinz* (*f*12,90). Voor de duidelijkheid: Heinz is geen uitgave van De Harmonie, maar van *Gezellig en Leuk*. De Harmonie verzorgt echter de verspreiding van de G&L-uitgaven voor de boekhandel.
Wellicht interessant voor liefhebbers van **Pratt** is de *Kwadraat*-uitgave *Samarkand*. Dit boek van **Amin Maalouf** beschrijft de speurtocht van Omar Khayyam naar het manuscript van Rubaiyat. In het voetspoor van Corto Maltese? *Samarkand* werd in 1989 bekroond met de Franse persprijs. De paperback van ruim vierhonderd pagina's verschijnt in oktober en gaat *f*45,-- kosten.
Een opmerkelijke uitgave wordt *De Humor van Zen*, een boekje met telkens op de linker pagina een gagstrip en op de pagina ernaast een verklaring van de Zen-theorie die in het stripverhaal verwerkt is. Het boekje van **Donald Gilbert** verschijnt bij uitgeverij *Miranda* en gaat *f*25,-- kosten.
Als het goed is ligt inmiddels *Neo Babelonia* in de winkel van de Amerikaanse tekenaar **Larry Gonick** (ook bekend van zijn wereldgeschiedenis in stripvorm). Neo Babelonia verscheen bij Veen en kost *f*19,90.
Tot slot 'n kinderboek. *Wat 'n vakantie* verschijnt in mei bij Leopold en wordt een vrolijk vakantieboek met strips, spelletjes en spookverhalen. Aan het boek werken bekende kinderboekenauteurs mee zoals **Tonke Dragt** en **Wim Hofman**. *Wat 'n vakantie* gaat circa *f*17,50 kosten.

HP

Opening Professor Ich

Op vrijdag 23 maart werd op de Amsterdamse Koninginneweg nummer 218 de stripspeciaal- en informatiewinkel *Professor Ich* geopend. Het betreft hier geen bedompt nerinkje, maar een ruim bemeten centrum waar men terecht kan voor letterlijk alles op het gebied van het beeldverhaal: van zeefdrukken tot merchandising, van comics tot exposities. Maandelijks zal er het origineel werk te zien zijn van diverse striptekenaars. Uiteraard komt **Fred Julsing**, geestelijk vader van de stripfiguur *Ich*, het eerst aan bod. Ter gelegenheid van de opening van *Professor Ich* werd Julsing *De Wortels* aangeboden, een boek over het zeven jaar durende proces dat leidde tot *De Wortels van War*. Dit laatste album is overigens niet onverdeeld positief ontvangen en met name in *De Toestand* werden enkele minder vleiende kanttekeningen geplaatst. Gevraagd naar zijn mening hierover, zei Julsing: 'De Toestand? Wat is dat?' Hij verwees naar de lovende woorden van **Wim Hazeu** op de achterzijde van *De Wortels*, mompelde nog, dat een echte schrijver er tenminste verstand van heeft, alvorens hij haastig wegbeende.

NU

Belgische stripprijzen

Op 15 maart werden in Brussel opnieuw de prijzen uitgereikt van de Kamers van Experts van het Beeldverhaal. U herinnert zich ongetwijfeld de juryperikelen van vorig jaar.

De Franstalige Kamer bekroonde:
Colman voor *Billy the cat*, **Franz** voor *Memoires d'un .38* (beste tekenwerk), **Dominique David** voor *De dame van de zwaarden* (beste scenario), **Willy Lambil** voor zijn gehele oeuvre, **Francis Delvaux** voor zijn werk bij de Franstalige radio. **F. Cheneval** kreeg tenslotte een speciale prijs: de Crayon d'Or.

Stripschrift van start gaat. Hierin zullen we kort nieuws opnemen met betrekking tot het produceren (in de meest ruime zin), uitgeven en verkopen van stripverhalen. Als u als al dan niet 'professionele' lezer nieuws hebt dat interessant is voor 'het vak', dan horen wij dit graag.

De redactie

Patricia Ros overleden

Hoewel we wisten van haar ziekte, waren we toch geschokt toen we in februari het nieuws hoorden van Patricia's overlijden. Als jonge hondjes in de stripwereld leerden wij haar al snel kennen als een warme en enthousiaste persoon die met zichtbaar plezier P.R.-activiteiten verzorgde voor verschillende uitgevers. Toen we haar leerden kennen werkte ze voor *Novedi* en ik herinner me nog de originele boekpresentaties zoals die middag in het kasteel van Montfoort in aanwezigheid van **Jean Graton** en de signeersessie van **Giraud** en **Charlier** in een Utrechtse paardestal. De laatste jaren van haar leven zette Patricia zich vooral in voor de *Nederlandse Illustratoren Club*.
Wij zullen haar missen.

HP

Dargaud splitst fonds

Een nieuwe streek van *Media Participations*?
Eind vorig jaar werd bekend dat uitgeverij *Dargaud* haar fonds gesplitst heeft in twee catalogi: de algemene catalogus en de *Images passion*, waarin de stripverhalen voor volwassenen werden opgenomen. Niet veel later kocht de Zwitserse *Alpen Publishers* Images passion op.
Het ziet er naar uit dat de strijd om de macht op stripgebied zich zal gaan afspelen tussen de twee groepen Media Participations en Alpen. Deze laatste groep is hard op weg om een enorm fonds op te bouwen, eerder al namen zij *Les Humanoïdes Associés* over van *Hachette* en werd de kleine uitgeverij *Le Miroir* (de Spiegel) door hen gekocht.
Overigens is het niet zo dat Alpen zich vooral zal gaan bezighouden met strips voor volwassenen. Voor hun jeugdfonds trokken zij **Jean Léturgie** en **Bob de Moor** aan.

HP

De Nederlandstalige Kamer bekroonde: **William Vance** voor zijn gehele oeuvre, **Studio Vandersteen** voor *De Geuzen* en **Patrick van Gompel** voor zijn werk bij de *VTM* en de overige media.

HP

Nieuwe Catalan-uitgaven

Uitgeverij *Catalan* timmert nog steeds hard aan de weg met de introductie van de Europese strip in de Verenigde Staten. Van een verovering van die markt is vooralsnog geen sprake, want de oplagen bedragen slechts enkele duizenden exemplaren. Voor de komende maanden staan uitgaven aangekondigd van *Kogaratsu: The Crest of the blood Lotus* van **Bosse** en **Michetz**, *Remember, Jonathan...* van **Cosey**, *Erma Jaguar* van **Varenne** en *New York/ Miami '90* van de hand van **Loustal** en **Paringaux**. Ook verschijnt het veelbelovende album *Breakthrough*, waarin een keur van groten der stripaarde hun visie geven op het slechten van de Berlijnse muur en andere recente ontwikkelingen in het Oostblok. Zoals in het vorige nummer van Stripschrift werd vermeld, wordt dit album in Nederland onder de titel *Doorbraak* uitgegeven door Semic Juniorpress.

NU

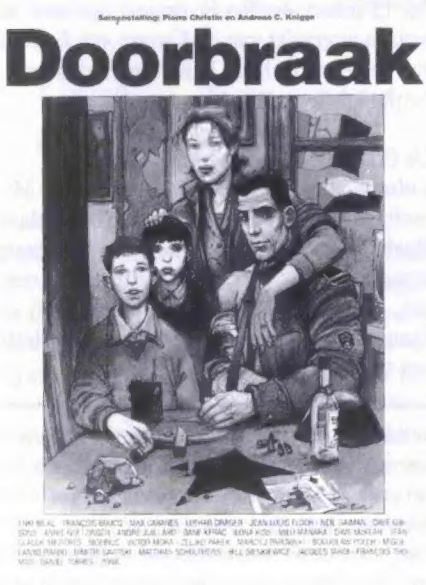

Auclair overleden

Op 20 januari van dit jaar overleed **Claude Auclair**. Hij werd 46 jaar.

Auclair begon zijn loopbaan als striptekenaar aan het einde van de jaren zestig. De eerste strip die hij tekende was *Jason Muller* en hierbij werd hij geholpen door **Jean Giraud** en **Pierre Christin**. Al in deze verhalen sluimert iets door van de boodschap die Auclair in al zijn strips bleef verkondigen: de mens moet terug naar de natuur en zichzelf en zijn plaats in het universum opnieuw ontdekken.

Het klinkt als een ideaal uit de jaren zestig, maar voor Auclair is het altijd een actueel thema gebleven dat hij tot aan zijn dood is blijven verduidelijken en uitbreiden. De serie *Simon van de Rivier* speelde zich af in een toekomstige wereld na een grote ecologische ramp. Die ramp zorgde er voor dat de mensheid opnieuw een eenvoudig bestaan op moest bouwen in een natuur die zijn oude plaats in het leven van de mens weer opeiste. Simon is een typisch Auclair-karakter: een eenling die het opneemt tegen de machthebbers die proberen de techniek opnieuw dezelfde plaats te geven als die ze nu in onze wereld speelt.

In de jaren zeventig liet Auclair Simon even rusten om het eerste in een reeks dikke stripromans voor Casterman te maken: *Bran Ruzh*. Hierna volgden nog *Een stem die van nergens komt* en het onlangs verschenen boek *Hij*. Kort voor zijn dood beleefde het werk van Auclair een ware revival. Vier verhalen van Simon van de Rivier die lang op de plank waren blijven liggen bij Lombard werden eindelijk uitgebracht evenals het al vermeldde Hij. Bij al deze verhalen kreeg Auclair assistentie van **Riondet**.

De opwekkende kracht en *De weg van het Ogam* zijn moeilijke verhalen die wel erg ver gaan in het beschrijven van de mystieke achtergronden van Auclair's kunstenaarschap, maar *Schipbreuk* is een schitterend haast Shakespeareaans drama.

Auclair was geen virtuoos tekenaar, maar in

STARS &

Green Lantern

In de *Golden Age of Comics*, **zo'n veertig tot vijftig jaar terug, was de** *Green Lantern* **één van de toptitels van uitgeverij DC. Na een hiaat van elf jaar waarin de comic niet verscheen, werd in 1960 gestart met een nieuwe serie van de Groene Lantaarn. Tekenaar** Gil Kane **heeft de eerste 75 nummers op zijn naam staan, maar tekenaar** Neil Adams **samen met schrijver** Denny O'Neil **maakten de meest besproken en gewaardeerde G.L.-verhalen. Nadat de serie enige jaren terug een geruisloze dood stierf, start DC nu wederom een nieuwe Green Lantern-comic. Voorafgaand daaraan publiceerde DC de succesvolle mini-serie** *Emerald Dawn*, **die als een Year One voor de Groene Lantaarn gold. Nu dus weer een nieuwe kans voor de Lantaarn. De schrijver is** Gerard Jones. **Wat de tekenaars betreft heeft DC iets nieuws in petto. Men wil de comic namelijk laten tekenen door drie tekenaars, te weten** Pat Broderick, Joe Staton **en** Mark Bright. **Deze zullen elkaar afwisselen naar gelang er een andere Green Lantern het middelpunt van de comic is. Inkter is** Ricardo Villagram, **ooit de inkter van** *Atari Force*. **Een andere nieuwe titel die maandelijks bij DC zal verschijnen is** *Hawkworld*. **Ook weer een strip die afgeleid is van een succesvolle mini-serie. Schrijvers zijn** Tim Truman **(die de Hawkworld mini-serie schreef en tekende) en** John Ostrander. Graham Nolan **doet het tekenwerk. Het verhaal pikt de draad weer op waar de mini-serie ophield.**

Pander Bros.

Dark Horse **brengt een driedelige miniserie uit die** *Exquisite Corpse* **heet. Het verhaal is gebaseerd op een van origine Frans surrealistisch spel. De makers die van Hollandse origine zijn, zijn de** Pander Bros. **(zie ook het interview in het volgende nummer van Stripschrift). Het is een horrorverhaal waarbij de delen in willekeurige volgorde gelezen kunnen worden. Vanwege de expliciete inhoud worden de drie comics, die gelijktijdig zullen verschijnen, in plastic voorverpakt. Prijs $2.50 per**

de eerste plaats een gedreven verteller die het stripverhaal gebruikte als zijn uitdrukkingsvorm. Door de jaren heen is hij trouw gebleven aan zijn idealen en heeft er op onvergetelijke wijze van getuigt in zijn stripverhalen.

HP

Strip tegen vandalisme

Studio Bajo is door de gemeente Woerden gevraagd om een strip over vandalisme te maken. De opzet van deze strip is in overleg met de *Werkgroep Vandalisme* tot stand gekomen en de studio gaat 26 afleveringen maken voor de *Woerdense Courant*. De gedachte hierachter is dat er minstens een half jaar wekelijks aandacht aan het onderwerp vandalisme wordt besteed via een voor de doelgroep aantrekkelijk medium. Een leuk en goed initiatief van de gemeente Woerden, dat meerdere gemeentes zouden kunnen navolgen.

HD

Sato-facsimile

Eind 1990 wordt bij *Editions Blake & Mortimer*, in navolging van het boek *Kuifje en de Alpha-kunst* van **Hergé**, een vergelijkbaar projekt opgestart. Het gaat om een album waarin beide delen van *De drie formules van professor Sato*, van de hand van **E.P. Jacobs**, worden gebundeld. Tevens worden alle schetsen en studies opgenomen

HD

Waarom u ons dit jaar niet zult horen over Angoulème...

■ Rémy
Le pneu éclate : quatre blessés

Quatre ressortissants hollandais qui circulaient vendredi matin sur l'autoroute A1, en direction de Paris, ont été blessés à la suite de l'éclatement d'un pneumatique arrière de leur véhicule. Le chauffeur, M. Polus Blom, trente-trois ans, a perdu le contrôle de son véhicule. Après plusieurs tonneaux, il s'immobilisait en bordure de l'accôtement.
L'accident, qui s'est produit sur la portion de l'axe proche de Rémy, a nécessité l'intervention du peloton de gendarmerie de Roye. M. Blom et ses passagers, Ivo Ketelaar, trente ans, Éric Degraaf, vingt-quatre ans, et Hans Duncker, trente-cinq ans, ont été hospitalisés à Complègne.

STRIPS — door MICHEL NADORP

deel. Evenals bij *Ginger Fox*, hun vorige project, zijn de verschillende delen met de kleuren rood, geel en groen aangeduid.

Jim Shooter

De voormalige boss van *Marvel*, Jim Shooter, is weer terug in de comic-wereld. Ditmaal aan het hoofd van een nieuwe uitgeverij. In het voorjaar van 1987 werd Shooter zonder pardon door Marvel de laan uitgestuurd. Shooter had door zijn autoritaire optreden menig toptalent, zoals bijvoorbeeld Frank Miller en John Byrne, bij Marvel weggejaagd en menigeen bibberde toen hij probeerde om Marvel persoonlijk op te kopen toen eigenaar *New World Pictures* – in financiële nood – had besloten om Marvel te verkopen. Het lukte Shooter net niet en gesteund door investeerders besloot hij toen maar een eigen comic-uitgeverij op te richten. Deze nieuwe uitgeverij, *Valiant* geheten, wil zeker zijn van een stevige basis op de comic-markt. Daarvoor sloot zij contracten af met *Nintendo Entertainment* en *Western Publishing*. Dus zodoende brengen zij op computergames gebaseerde comics uit. De eerste daarvan is *Super Mario Bros*. Andere titels zijn: *Legend of Zelda* en *Captain N: The Gamemaster*. Als dit allemaal lukt heeft Shooter grootse plannen om de reguliere comicmarkt te bestoken. Dus de X-men en Batman zijn alvast gewaarschuwd.

Sienkiewicz

Fans opgelet: *Fantagraphics* brengt *The Bill Sienkiewicz Sketchbook* uit. Het wordt een luxe oversized boek dat 160 pagina's telt met schetsen uit de gehele carrière van Sienkiewicz. Alan Moore **leidt het boek in. Het kost $19.95 en bevat tevens 8 pagina's full colour werk.**

V for Vendetta

Eindelijk brengt DC een paperback uit met het complete tiendelige *V for Vendetta*-verhaal door Alan Moore **en** David Lloyd**. Voor degenen die niets weten over deze strip; het verhaal speelt zich af in Groot Brittannië in 1997 waar een fascistisch regime de scepter zwaait. Door middel van terreur houden ze de bevolking in hun ban en er is maar één man die de strijd aandurft, namelijk *V*. Moore creëert een politiek geladen thriller in een nachtmerrie-achtige toekomst. Absoluut aanbevolen. 288 pagina's voor $14.95.**

Superhelden-agenda 1990

Wederom brengt *Semic Juniorpress* een *Superhelden-agenda* uit. Voor de echte verzamelaar natuurlijk een must, want zij bevat naast een originele cover van Todd McFarlane **leuke korte verhalen van onder andere *Spiderman* en *Boom Boom van de New Mutants*, cartoons en een lang Nederlands Spidermanverhaal geschreven door** Joost Timp **en getekend door** Minck Oosterveer, Ruud Hulleman **en** ondergetekende**. Prijs *f* 11,95. Een gulden per maand voor een hoop lol en actie!**

SJORS
SJORS en SJIMMIE
DE GASREL
EN DE BROMSTAR
verhalenboek
MIX
STRIPWINKEL
SJORS
SCHEFFERSPLEIN
DORDRECHT
078 - 142012